EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 18.11.2020.
COM(2020) 750 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI UN EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI

par 2021. gada budžeta plāna projektiem – vispārējs novērtējums

Kopsavilkums

Šajā paziņojumā ir apkopots Komisijas novērtējums attiecībā uz 2021. gada budžeta plāna projektiem, ko iesniegušas eurozonas dalībvalstis atbilstoši Regulas (ES) Nr. 473/2013 prasībām.

Komisijas novērtējumā ir ņemta vērā pašreizējā veselības krīze, augstais nenoteiktības līmenis un smagā ekonomikas lejupslīde, kas radusies Covid-19 uzliesmojuma rezultātā. Novērtējums ir balstīts uz fiskālās politikas ieteikumiem, kurus Padome pieņēma 2020. gada 20. jūlijā, un tajā ņemta vērā Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējās izņēmuma klauzulas iedarbināšana. Kā norādīts 2021. gada ilgtspējīgas izaugsmes stratēģijā, dalībvalstīm 2021. gadā būtu jāturpina sniegt mērķtiecīgu un īslaicīgu fiskālo atbalstu, lai efektīvi risinātu pandēmijas problēmu, uzturētu ekonomiku un atbalstītu atveseļošanu. Ja ekonomikas apstākļi to ļauj, fiskālās politikas mērķim vajadzētu būt sasniegt piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli un nodrošināt parāda atmaksājamību, vienlaikus veicinot investīcijas. Šajā paziņojumā ir apkopots atsevišķo budžeta plāna projektu novērtējums un vispārējā budžeta stāvoklis eurozonā, t. sk. kopējā fiskālā nostāja.

2021. gada budžeta plāna projektus, tai skaitā fiskālās nostājas novērtējumu eurozonā kopumā, var apkopot šādi.

1. Eurozonas ekonomiku turpina ietekmēt Covid-19 pandēmija. Tiek prognozēts, ka reālais IKP 2020. gadā saruks par gandrīz 8 %. Neraugoties uz prognozēto izaugsmes atjaunošanos 2021. gadā, sagaidāms, ka atveseļošanās būs nepilnīga un dalībvalstu starpā ļoti atšķirsies. Paredzams, ka ekonomikas darbība arī turpmāk būs mazāka par tās potenciālu. Nenoteiktība un riski joprojām ir ārkārtīgi lieli.

2. Nepieciešamie un apjomīgie pagaidu pasākumi, kas 2020. gadā tika veikti, lai mīkstinātu pandēmijas ietekmi eurozonā, negatīvi ietekmē kopējo fiskālo stāvokli, kam būtu nedaudz jāuzlabojas 2021. gadā. Budžeta plāna projekti norāda uz kopējo nominālo deficītu gandrīz 6 % apmērā no IKP un parāda attiecību pret IKP aptuveni 100 % apmērā 2021. gadā, kas kopumā atbilst Komisijas 2020. gada rudens prognozei. Vīrusa nesenais atkārtotais uzliesmojums Eiropā nozīmē negatīvus riskus, kas 2021. gadā varētu pasliktināt ekonomiskos un fiskālos rezultātus salīdzinājumā ar aplēsēm budžeta plāna projektos.

3. Dalībvalstis, reaģējot uz pandēmiju, ir veikušas apjomīgus fiskālos pasākumus (4,2 % no IKP 2020. gadā un 2,4 % no IKP 2021. gadā). Lielākā daļa ārkārtas pasākumu ir vērsti uz to, lai risinātu sabiedrības veselības situāciju un kompensētu darba ņēmējiem un uzņēmumiem ienākumu zaudējumus, kas radušies ierobežošanas pasākumu un piegādes ķēdes traucējumu dēļ (3,4 % no IKP 2020. gadā un 0,9 % no IKP 2021. gadā). Citi pasākumi, piemēram, netiešo nodokļu samazinājumi vai papildu sabiedriskie darbi, ir vairāk vērsti uz atbalstu ekonomikas atveseļošanai (0,8 % no IKP 2020. gadā un 1,5 % no IKP 2021. gadā). Dalībvalstis arī sniedza mājsaimniecībām un uzņēmumiem plašu likviditātes atbalstu garantiju veidā vai nodokļu un sociālās apdrošināšanas iemaksu apturēšanas veidā. Dažos gadījumos ierobežota fiskālā telpa iegrožoja fiskālo pasākumu apmēru. Dalībvalstis ar spēcīgāku fiskālo stāvokli parasti sniedza tiešāku budžeta atbalstu, bet dalībvalstis ar vājāku fiskālo stāvokli tiecās vairāk paļauties uz likviditātes atbalstu. Šādiem pasākumiem nav tūlītējas ietekmes uz nominālo deficītu, bet tie rada iespējamas saistības.

4. Eurozonas fiskālā nostāja 2020. un 2021. gadā šķiet atbalstoša, ja tiek ņemta vērā korekcija saistībā ar pagaidu ārkārtas pasākumu mazināšanu, kā paredzēts budžeta plāna projektos (+1,1 % no IKP 2020. gadā un +1,4 % no IKP 2021. gadā). Tomēr, ņemot vērā pandēmijas neseno atjaunošanos Eiropā, paredzētā ārkārtas pasākumu atcelšana 2021. gadā ir saistīta ar lielāku nenoteiktību. Tiek sagaidīts, ka dalībvalstis vēl vairāk paplašinās ārkārtējo atbalstu, lai nodrošinātu ekonomikai nepieciešamo iespēju izdzīvot, papildus pašreizējiem budžeta plāniem, kas jau ir atspoguļoti Komisijas prognozē.

5. Paredzams, ka finansējums no Atveseļošanas un noturības mehānisma sniegs būtisku papildu

fiskālo stimulu salīdzinājumā ar to, kas ir iekļauts dalībvalstu pašreizējos plānos un prognozēs. Tā kā ir paredzams, ka atveseļošanas un noturības plāni tiks iesniegti un pēc tam apstiprināti 2021. gadā, Komisijas 2020. gada rudens prognozē attiecībā uz budžeta prognozēm 2021. gadam ir iekļauts pieņēmums par 10 % priekšfinansējumu no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām. Šo priekšfinansējumu uzskata par finanšu darījumu, kas neietekmē budžeta bilanci, bet kam ir valsts parādu samazinoša ietekme. Tiek sagaidīts, ka Atveseļošanas un noturības mehānismam būs makronozīmīga ietekme uz saimniecisko darbību un publiskajām finansēm daudzās dalībvalstīs un eurozonā kopumā.

6. Individuālas fiskālās nostājas, kas 2020. gadā bija ļoti labvēlīgas, gandrīz visās dalībvalstīs 2021. gadā šķiet joprojām atbalstošas, ja ir ņemtas vērā korekcijas saistībā ar pagaidu ārkārtas pasākumu pakāpenisku atcelšanu. Lai gan ārkārtas pasākumi veido vairāk nekā vienu trešo daļu no visiem pasākumiem, kas 2021. gadā paredzēti budžeta plāna projektos, vairuma pasākumu mērķis ir atbalstīt ekonomikas atveseļošanos. Paredzams, ka izdevumi, ko finansē no dotācijām saskaņā ar Atveseļošanas un noturības mehānismu, sniegs ievērojamu papildu fiskālo stimulu, neietekmējot dalībvalstu budžeta deficīta un parāda līmeni.

7. Dalībvalstīm būtu jāizvairās no fiskālā atbalsta pēkšņas atcelšanas. Ņemot vērā lielos izlaides zaudējumus un lejupslīdes riskus, 2021. gadā ir jāturpina sniegt fiskālās politikas atbalstu.

8. Atbalsta pasākumiem vajadzētu būt ļoti mērķtiecīgiem un īslaicīgiem. Patlaban dalībvalstis 2021. gadā plāno apvienot īslaicīgus un pastāvīgus pasākumus. Pastāvīgi pasākumi, kurus nav plānots finansēt ar ieņēmumu palielinājumiem vai kompensācijas izdevumu samazinājumiem, var ietekmēt fiskālo stabilitāti vidējā termiņā.

9. Ticamas vidēja termiņa fiskālās stratēģijas ir sevišķi svarīgas, lai nodrošinātu fiskālo stabilitāti, jo īpaši dalībvalstīs ar lielām parādsaistībām. Lai risinātu problēmas, kas apzinātas attiecīgajos konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos, ir svarīgi īstenot labi izstrādātus fiskālos pasākumus un reformu paketes, t. sk. izmantojot atveseļošanas un noturības plānus.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisijas atzinumi par 2021. gada budžeta plāna projektiem ir balstīti uz fiskālo pasākumu kvalitatīvu novērtējumu. Šos atzinumus var apkopot šādi:

1. Komisija uzskata, ka budžeta plāna projekti kopumā atbilst fiskālās politikas ieteikumam, ko Padome pieņēma 2020. gada 20. jūlijā. Lielākā daļa budžeta plāna projektos paredzēto pasākumu atbalsta saimniecisko darbību būtiskas nenoteiktības apstākļos.

2. Attiecībā uz Austriju, Beļģiju, Grieķiju, Igauniju, Īriju, Kipru, Latviju, Luksemburgu, Maltu, Nīderlandi, Portugāli, Slovēniju, Somiju, Spāniju un Vāciju pasākumi ir (lielākoties) īslaicīgi. Daži pasākumi, kas izklāstīti Francijas, Itālijas, Lietuvas un Slovākijas budžeta plāna projektos, nešķiet pagaidu pasākumi vai tiem nav atbilstīgu kompensācijas pasākumu. Lietuva iesniedza budžeta plāna projektu, kam pamatā ir nemainīgas politikas scenārijs, un tiek aicināta iesniegt atjauninātu budžeta plāna projektu.

3. Attiecībā uz Beļģiju, Franciju, Grieķiju, Itāliju, Portugāli un Spāniju, ņemot vērā to valsts parāda līmeni un lielās ilgtspējas problēmas vidējā termiņā pirms Covid-19 pandēmijas uzliesmojuma, ir būtiski nodrošināt, ka, pieņemot atbalstošus budžeta pasākumus, tiek nodrošināta fiskālā stabilitāte vidējā termiņā.

I. Ievads

Valstu budžeta politikas koordinācija ir svarīga ekonomikas pārvaldības sistēmas daļa ekonomiskajā un monetārajā savienībā[1]. Lai nodrošinātu šādu koordināciju, eurozonas dalībvalstis līdz oktobra vidum iesniedz Komisijai un Eurogrupai savus nākamā gada budžeta plāna projektus. Ikvienā šādā plānā ir sniegts kopsavilkums par budžeta projektu, ko attiecīgās valsts valdība plāno iesniegt valsts parlamentam. Komisija par katru plānu sniedz atzinumu, kurā novērtēts, vai tas atbilst attiecīgās dalībvalsts saistībām, kas izriet no Stabilitātes un izaugsmes pakta. Komisija arī sniedz vispārēju novērtējumu par visas eurozonas budžeta stāvokli un perspektīvām.

Gandrīz visas eurozonas dalībvalstis 2021. gada budžeta plāna projektus iesniedza līdz 2020. gada 15. oktobrim, kā noteikts Regulā (ES) Nr. 473/2013. Kipra un Itālija savus plānus iesniedza ar nelielu nokavēšanos. Atbilstīgi "divpakas" rīcības kodeksa[2] norādījumiem Beļģija un Lietuva iesniedza budžeta plāna projektus, kas izstrādāti saskaņā ar nemainīgas politikas scenāriju. Beļģija, kas 2020. gada 30. septembrī bija izveidojusi jaunu valdību, pēc tam 30. oktobrī iesniedza atjauninātu plānu. Komisijas atzinuma pamatā ir atjauninātā plāna novērtējums. Lietuvā oktobrī notika parlamenta vēlēšanas, un pagaidu valdība iesniedza plānu, kura pamatā ir nemainīgas politikas scenārijs.

Komisijas atzinumā tiek ievērota dalībvalstu kompetence budžeta jomā, tomēr vienlaikus tajā ir sniegtas objektīvas politikas konsultācijas, it īpaši valstu valdībām un parlamentiem, lai atvieglotu budžetu projektu novērtēšanu attiecībā uz to atbilstību ES fiskālajiem noteikumiem. "Divpaka" paredz vispusīgu instrumentu kopumu vispārsvarīgu ekonomikas un budžeta politikas jautājumu risināšanai eurozonā saskaņā ar Līgumu.

Komisijas novērtējums ir balstīts uz konkrētām valstīm adresētiem ieteikumiem (KVAI), ko Padome pieņēma 2020. gada 20. jūlijā[3]. Šogad saistībā ar Covid-19 pandēmiju KVAI fiskālajā jomā ir tikai kvalitatīvs raksturs, un tajos nav iekļautas skaitliskās budžeta prasības, kas parasti būtu piemērojamas. Tas ir saskaņā ar Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējās izņēmuma klauzulas iedarbināšanu. Ieteikumos galvenā uzmanība pievērsta vissteidzamākajām problēmām, kuras radīja Covid-19 uzliesmojums, un nepieciešamībai pēc koordinētiem fiskāliem pasākumiem. Padome nāca klajā ar identisku KVAI fiskālajā jomā visām eurozonas dalībvalstīm, uz kurām attiecas preventīvā daļa[4], iesakot dalībvalstīm veikt visus vajadzīgos pasākumus, kas atbilst vispārējai izņēmuma klauzulai, lai efektīvi risinātu pandēmijas problēmu, uzturētu ekonomiku un atbalstītu atveseļošanu. Ja ekonomikas apstākļi to ļauj, fiskālās politikas mērķim vajadzētu būt sasniegt piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli un nodrošināt parāda atmaksājamību, vienlaikus veicinot investīcijas.

---

1 Kā noteikts Regulā (ES) Nr. 473/2013 (kas pazīstama kā "divpaka") par kopīgiem noteikumiem budžeta plānu projektu uzraudzībai un novērtēšanai un pārmērīga budžeta deficīta novēršanai eurozonas dalībvalstīs. Šī regula stājās spēkā 2013. gada maijā.

2 Sk. "divpakas" rīcības kodeksu: http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/pdf/coc/2014-11-07_two_pack_coc_amended_en.pdf

3 https://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2020/07/20/european-semester-2020-country-specific-recommendations-adopted/

4 Rumānijai patlaban piemēro pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru. Tās pašreizējais KVAI fiskālajā jomā atspoguļo Padomes 2020. gada aprīlī pieņemto ieteikumu novērst pārmērīga budžeta deficīta situāciju, kas sniegts atbilstīgi LESD 126. panta 7. punktam.

Komisija ikgadējā ilgtspējīgas izaugsmes stratēģijā 2021. gadam apstiprināja, ka fiskālajai politikai būtu jāturpina atbalstīt ekonomikas atveseļošanos 2021. gadā[5]. Ņemot vērā šo vajadzību un joprojām lielo nenoteiktību par pandēmijas ekonomiskajām sekām, vispārējā izņēmuma klauzula 2021. gadā paliks spēkā. 2021. gada pavasarī, ņemot vērā atjauninātās makroekonomiskās prognozes, Komisija atkārtoti izvērtēs situāciju un izsvērs vispārējās izņēmuma klauzulas piemērošanu.

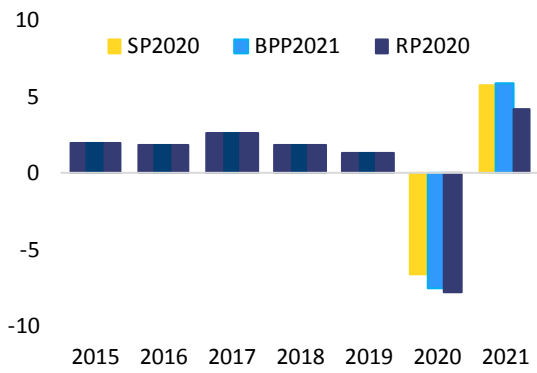
Šis paziņojums tiek sniegts divējādā nolūkā. Pirmkārt, tas sniedz kopainu par budžeta politiku eurozonas mērogā, balstoties uz visu valstu novērtējumu par iesniegtajiem budžeta plāna projektiem. Šis izvērtējums ir līdzīgs visu valstu stabilitātes programmu novērtējumam, ko veic pavasarī, taču šajā gadījumā galvenā uzmanība tiek veltīta nākamajam gadam, nevis vidēja termiņa fiskālajiem plāniem. Otrkārt, tajā sniegts pārskats par budžeta plāna projektiem valstu līmenī un izskaidrota Komisijas pieeja to novērtēšanai, jo īpaši attiecībā uz fiskālajiem pasākumiem, kas veikti, reaģējot uz Covid-19 pandēmiju un no tās izrietošo ekonomikas krīzi.

II. Galvenie konstatējumi attiecībā uz eurozonu

Ekonomikas prognoze

Eurozonas ekonomiku turpina ietekmēt Covid-19 pandēmija. Ārkārtas ierobežošanas pasākumi, kas tika noteikti 2020. gada pirmajā pusē, lai ierobežotu vīrusa izplatīšanos, izraisīja krasu saimnieciskās darbības samazināšanos. Izlaide 2020. gada pirmajā pusē samazinājās par aptuveni 15 % līdz līmenim, kas pēdējo reizi bija vērojams 2005. gadā. Īpaši smagi tika skartas nozares, kurās liela nozīme ir cilvēku kontaktiem. Neraugoties uz spēcīgu ekonomiskās aktivitātes atjaunošanos trešajā ceturksnī, paredzams, ka atveseļošanās apstāsies sakarā ar jaunu inficēšanās gadījumu skaita pieaugumu un atjaunotiem ierobežošanas centieniem. Kopumā tiek prognozēts, ka reālais IKP 2020. gadā saruks par gandrīz 8 %. Budžeta plāna projektos ietvertie makroekonomiskie pieņēmumi veido līdzīgu priekšstatu, un kopējā izaugsmes prognoze ir aptuveni par 1 procentpunktu mazāka nekā 2020. gada stabilitātes programmās paredzētie rezultāti (2.1. grafiks un pielikuma IV.1. tabula)[6]. Raugoties nākotnē, gan Komisija, gan dalībvalstis prognozē darbības pieaugumu 2021. gadā,

2.1. grafiks. **Eurozona — reālā IKP pieaugums, 2015.–2021. gads (%)**

Piezīme. Eiropas Komisijas 2020. gada pavasara prognoze izmantota attiecībā uz valstīm, kuras savās 2020. gada stabilitātes programmās neiesniedza prognozes par 2020. vai 2021. gadu.
Avoti: 2021. gada budžeta plāna projekti (BPP), Eiropas

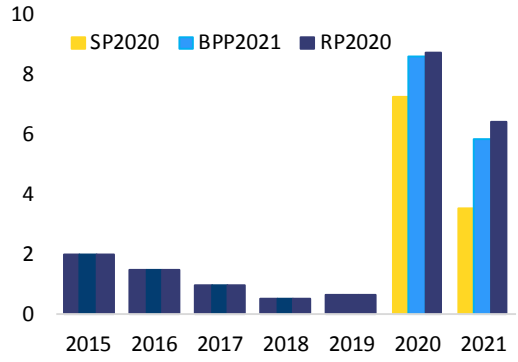
[5] Skatīt arī vēstules par fiskālās politikas ievirzēm 2021. gadam: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/stability-and-growth-pact/annual-draft-budgetary-plans-dbps-euro-area-countries/draft-budgetary-plans-2021_en

[6] Eurozonas dalībvalstīm budžeta projekti ir jābalsta uz neatkarīgi apstiprinātām vai sagatavotām makroekonomikas prognozēm.

lai gan dalībvalstis sagaida spēcīgāku atveseļošanos, jo īpaši Spānijā un Luksemburgā. Tomēr jāatzīmē, ka Komisijas prognoze, kas tika publicēta 5. novembrī, atspoguļo jaunāku informāciju, nekā budžeta plāna projektos iekļautā, par vīrusa izplatību un jaunu ierobežošanas pasākumu ieviešanu. Ņemot vērā neskaidros un strauji mainīgos notikumus, šādas atšķirības ir sagaidāmas. Neraugoties uz izaugsmes atjaunošanos, paredzams, ka atveseļošanās joprojām būs nepilnīga, un sagaidāms, ka eurozonas ekonomiku turpmākā darbība 2021. gadā būs mazāka par to potenciālu. *Next Generation EU* īstenošana, kas ir tikai nedaudz iekļauta Komisijas 2020. gada rudens prognozē un budžeta plāna projektos, vēl vairāk atbalstīs ekonomikas atveseļošanos eurozonā.

Nenoteiktība un riski joprojām ir ārkārtīgi lieli. Galvenais nenoteiktības avots ir Covid-19 pandēmijas attīstība un tās ekonomiskās sekas. Nesenā vīrusa atjaunošanās varētu vēl vairāk vājināt saimniecisko darbību. Ar Covid-19 saistītā atbalsta priekšlaicīga atcelšana varētu kavēt saimnieciskās darbības atjaunošanos, piemēram, mazinot uzticēšanos ekonomikai. Tajā pašā laikā politikas atbalsta pasākumu pagarināšana ilgāk par nepieciešamo varētu būt neproduktīva (piemēram, sniedzot atbalstu dzīvotnespējīgiem uzņēmumiem). Nepietiekama valstu politikas pasākumu koordinācija arī varētu kavēt ekonomikas atveseļošanos. Plašāka ietekme, ko rada par prognozēto mazāks globālais pieprasījums, vēl vairāk palēninātu izaugsmi. Nevar izslēgt finanšu tirgus spriedzes iespējamību. Tas varētu būt pārbaudījums banku nozarei, jo lielāka uzņēmumu saistību neizpilde radītu ieņēmumus nenesošu aizdevumu apjoma pieaugumu. Pozitīvi ir tas, ka straujāks progress pandēmijas kontrolēšanā un vērienīgas un koordinētas politikas īstenošana Eiropas Savienībā varētu veicināt ātrāku atveseļošanos.

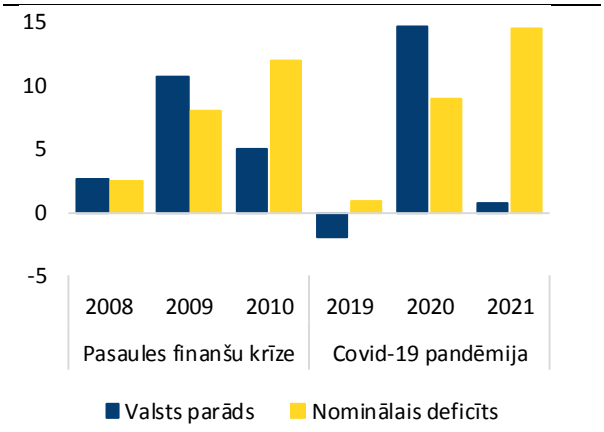
2.2. grafiks. **Eurozona — nominālais deficīts, 2015.–2021. gads (% no IKP)**

Piezīme. Eiropas Komisijas 2020. gada pavasara prognoze izmantota attiecībā uz valstīm, kuras savās 2020. gada stabilitātes programmās neiesniedza prognozes par 2020. vai 2021. gadu.
Avoti: 2021. gada budžeta plāna projekti (BPP), Eiropas Komisijas 2020. gada rudens un pavasara prognozes un 2020. gada stabilitātes programmas (SP).

2.3. grafiks. **Eurozona — nominālā deficīta un valsts parāda izmaiņas, 2008.–2010.gads un 2019.–2021. gads (procentpunkti no IKP)**

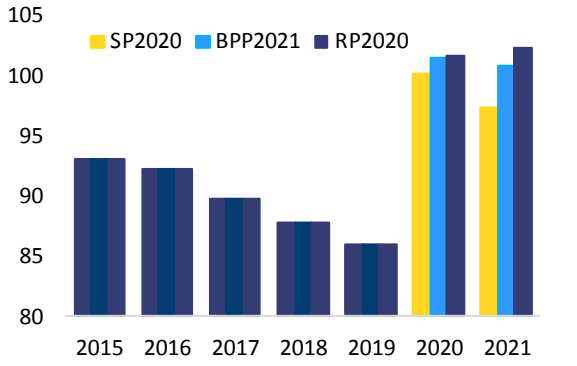
Fiskālā perspektīva

Avots: Eiropas Komisijas 2020. gada rudens prognoze.

Paredzams, ka kopējais eurozonas nominālais deficīts 2021. gadā samazināsies, bet saglabāsies ļoti augstā līmenī (2.2. grafiks un pielikuma IV.2. tabula). Budžeta plāna projekti norāda uz kopējo nominālo deficītu 5,9 % apmērā no IKP 2021. gadā, kas ir mazāk nekā 2020. gadā prognozētie 8,6 % no IKP. Šīs prognozes kopumā atbilst Komisijas 2020. gada rudens prognozei, taču tās liecina par ievērojamu pieaugumu kopš 2020. gada stabilitātes programmām, kurās 2021. gadā bija paredzēts kopējais deficīts 3,5 % apmērā no IKP. Prognozētais vispārējās valdības budžeta deficīta pieaugums ir lielāks nekā pasaules finanšu krīzes laikā novērotais (2.3. grafiks). Paredzamais kopējā deficīta uzlabojums 2021. gadā galvenokārt ir saistīts ar to, ka beidzas pagaidu fiskālie pasākumi, kas pieņemti 2020. gadā, lai cīnītos pret veselības krīzi un tās ekonomisko ietekmi. Nesenā pandēmijas atjaunošanās Eiropā var novest pie šo pasākumu pagarināšanas, lai uzturētu ekonomiku un atbalstītu atveseļošanos, tādējādi radot augšupēju spiedienu uz deficītu 2021. gadā. Gandrīz visas eurozonas dalībvalstis 2021. gadā plāno zemāku deficītu nekā 2020. gadā. Vislielākais kritums — vairāk nekā 4 procentpunktu apmērā no IKP — ir plānots Beļģijā, Grieķijā un Luksemburgā.

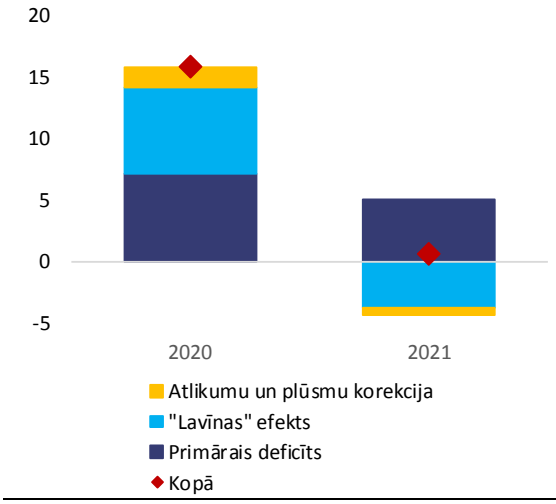
2.4. grafiks. **Eurozona — valsts parāds, 2015.–2021. gads (% no IKP)**

Piezīme. Eiropas Komisijas 2020. gada pavasara prognoze izmantota attiecībā uz valstīm, kuras savās 2020. gada stabilitātes programmās neiesniedza prognozes par 2020. vai 2021. gadu.
Avoti: 2021. gada budžeta plāna projekti (BPP), Eiropas Komisijas 2020. gada rudens un pavasara prognozes un 2020. gada stabilitātes programmas (SP).

2.5. grafiks. **Eurozona — parāda attiecības izmaiņu sadalījums, 2020.–2021. gads (procentpunkti no IKP)**

Tiek prognozēts, ka kopējā parāda attiecība pret IKP 2021. gadā kopumā saglabāsies stabila aptuveni 100 % apmērā (2.4. grafiks un pielikuma IV.3. tabula). Parāda attiecības samazināšanās pirms pandēmijas 2020. gadā mainījās pretējā virzienā, atspoguļojot ievērojamu IKP kritumu un lielo parāda apjomu, kas emitēts, lai finansētu reaģēšanas pasākumus uz pandēmiju. Prognozētā parāda attiecības pasliktināšanās 2020. gadā bija daudz lielāka nekā 2008.–2009. gadā (2.3. grafiks). Budžeta plāna projektos prognozēts, ka parāda attiecība palielināsies no 86 % 2019. gadā līdz 102 % 2020. gadā un stabilizēsies 2021. gadā. Šī prognoze ir līdzīga Komisijas 2020. gada rudens prognozei 2020. gadam, bet ne 2021. gadam, kad Komisija paredz turpmāku parāda attiecības pieaugumu par 0,6 procentpunktiem no IKP. Kopumā primārais deficīts turpinās negatīvi ietekmēt parāda dinamiku 2021. gadā, bet labvēlīgai procentu likmju un izaugsmes tempa starpībai vajadzētu palīdzēt ierobežot prognozēto pieaugumu (2.5. grafiks). Dalībvalstis ar lielāko prognozēto parāda attiecības pieaugumu 2021. gadā ir Igaunija, Īrija un Malta. Dalībvalstis, kurās pirmskrīzes parāda attiecība bija visaugstākā, 2021. gadā cer uz nelielu uzlabojumu.

Piezīme. "Lavīnas" efekts attiecas uz procentu likmju, inflācijas un reālā IKP pieauguma neto ietekmi (t. i., procentu likmju un izaugsmes tempa starpību) uz parāda dinamiku.
Avots: Eiropas Komisijas 2020. gada rudens prognoze.

Parāda prognozes ir ārkārtīgi neskaidras. Stohastiskās simulācijas liecina, ka eurozonas parāda attiecība pret IKP 2021. gadā, visticamāk, būs no 99 % līdz 106 % no IKP (III pielikums). Vidējā termiņā šī attiecība, visticamāk, stabilizēsies, jo Covid-19 krīzes ietekme uz publiskajām finansēm pakāpeniski mazināsies. Iespējamās saistības, kas izriet no valsts garantiju sniegšanas, lai uzturētu saimniecisko darbību un nozares, kuras īpaši skārusi pandēmija, tikai tad, ja tās tiktu pieprasītas, tiktu atspoguļotas valsts parādā un deficītā. Šīs iespējamās saistības 2020. gadā sasniedza aptuveni 20 % no IKP ar lielām atšķirībām starp dalībvalstīm (1. izcēlums). No otras puses, pastāv vairāki mīkstinoši apstākļi. Šie faktori ietver parāda atmaksas termiņa pagarināšanu pēdējos gados, stabilus finansējuma avotus, vēsturiski zemas aizņēmumu izmaksas un tādas ES iniciatīvas kā Eiropas pagaidu atbalsta instruments bezdarba riska mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*) un jo īpaši *Next Generation EU*, kas ietver Atveseļošanas un noturības mehānismu.

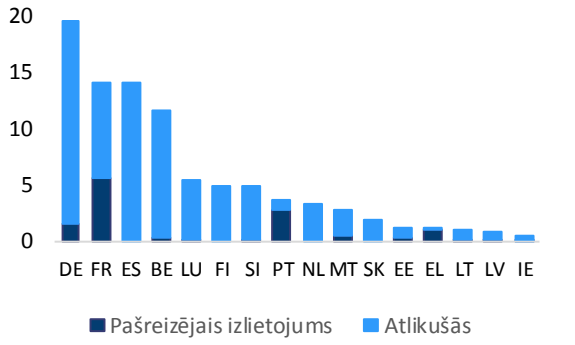
1. izcēlums. Garantijas un citi likviditātes atbalsta pasākumi 2021. gada budžeta plāna projektos

Dalībvalstis sniedza plašu likviditātes atbalstu, lai novērstu Covid-19 pandēmijas ekonomiskās sekas. Visizplatītākie likviditātes atbalsta veidi ir valsts garantijas privātā sektora aizņēmumu atbalstam un nodokļu atlikšana (t. i., iespēja atlikt nodokļu saistības bez soda). Dalībvalstis arī sniedza garantijas, lai atbalstītu jaunus ES līmeņa instrumentus.

Valsts garantijas ir likviditātes atbalsta pasākumu lielākā kategorija. Dalībvalstis ir ieviesušas shēmas 17 % apmērā no IKP. Šī summa atspoguļo garantiju sistēmu maksimālo apjomu, bet faktiskā izmantošana vai līgumiskās vienošanās starp mājsaimniecībām, uzņēmumiem, finanšu sektoru un valdību var būt mazākas. Tikai daļa no līgumsaistībām, visticamāk, izraisīs pieprasījumus pēc valsts garantijām, kas izpaudīsies kā deficīts un ietekmēs parāda līmeni. Šo proporciju ir grūti iepriekš aplēst. Dalībvalstis arī izsniedza garantijas, lai atbalstītu jaunus ES līmeņa instrumentus, jo īpaši *SURE* un Eiropas Garantiju fondu.

Garantiju programmu apjoms un to struktūra dažādās dalībvalstīs atšķiras. Dažas valdības ir tieši garantējušas aizdevumus, ko bankas izsniegušas mājsaimniecībām un uzņēmumiem. Citas dalībvalstis likviditātes atbalsta programmu īstenošanā ir paļāvušās uz valsts attīstību veicinošām iestādēm. Šīs iestādes ir *KfW* Vācijā, *KredEx* Igaunijā, Grieķijas Attīstības banka, *BPI France*, *CDP* Itālijā, *Altum* Latvijā, *INVEGA* Lietuvā, Maltas Attīstības banka un *Finnvera* Somijā. Arī garantiju izmantošana, kas teorētiski iespējamās maksimālās iespējamās saistības saskaņā ar shēmu pārvērš valdības faktiskajās iespējamajās saistībās, dalībvalstīs ir nevienmērīga. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm līdz šim ir izmantota tikai aptuveni ceturtā daļa pieejamo garantiju.

B1.1. grafiks. **Garantijas, kas attiecinātas uz iekšzemes dalībniekiem, 2020. gads (% no IKP)**

Piezīme. Nav iekļautas garantijas ES un starptautiska līmeņa instrumentiem. Grafikā attiecībā uz Vāciju parādīts izveidoto jauno garantiju shēmu apmērs, savukārt vispārējā garantiju sistēma faktiski ir neierobežota. Francijas, Īrijas un Latvijas budžeta plāna projektos iekļautie dati tika papildināti ar informāciju no citiem publiskiem avotiem. Austrija un Itālija nesniedza datus par garantijām, neraugoties uz pastāvošajām shēmām. Itālijā maksimālās iespējamās saistības tiek lēstas aptuveni 30 % apmērā no IKP, un līdz šim paredzamais izlietojums ir aptuveni 7 % no IKP.

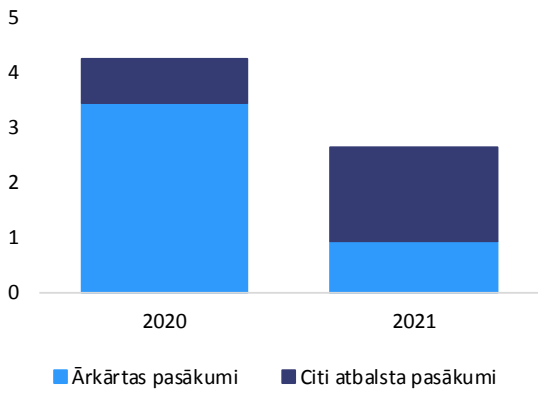
Komisija aicināja dalībvalstis savos budžeta plānu projektos brīvprātīgi ziņot par garantiju sistēmu maksimālo apjomu un to izmantošanu. Lielākā daļa dalībvalstu sniedza šo informāciju vismaz daļēji. Dažas dalībvalstis ziņoja arī par garantijām, kas atbalsta ES un starptautiskā līmeņa instrumentus, piemēram, *SURE*. B1.1. grafikā attēlotas garantijas, kas attiecinātas tikai uz vietējiem ekonomikas dalībniekiem un koriģētas salīdzināmības nolūkā.

Eurozonas dalībvalstis 2020. gadā arī atļāva atlikt nodokļu un sociālās apdrošināšanas iemaksu maksājumus aptuveni 1½ % apmērā no IKP. Nodokļu atlikšana tieši neietekmē valsts budžeta deficītu, jo nodokļus iegrāmato nacionālajos kontos periodā, kad notiek saimnieciskā darbība, kas rada nodokļu saistības. Tajā pašā laikā atliktie maksājumi var uz laiku ietekmēt parādu, ja tie ietver papildu aizņēmumus, ko atlikšanas periodā veic vispārējā valdība. Tomēr, ņemot vērā paredzamo ievērojamo ekonomisko lejupslīdi 2020. gadā, ir maz ticams, ka daži uzņēmumi pārdzīvos krīzi, un dažas atliktās nodokļu saistības, iespējams, nekad netiks samaksātas. Saskaņā ar ES statistikas sistēmu uzkrātos, bet neiekasējamos nodokļus nevajadzētu iegrāmatot kā valdības ieņēmumus, tāpēc tiem ir deficītu palielinoša ietekme. Kopumā budžeta plāna projektos nav sniegta skaidra informācija par aplēstajiem ar nodokļiem saistītajiem zaudējumiem, lai gan to nodokļu prognozes, visticamāk, atspoguļo šo ietekmi.

2.6. grafiks. **Eurozona — pasākumi ar tiešu ietekmi uz budžetu, 2020.–2021. gads (% no IKP)**

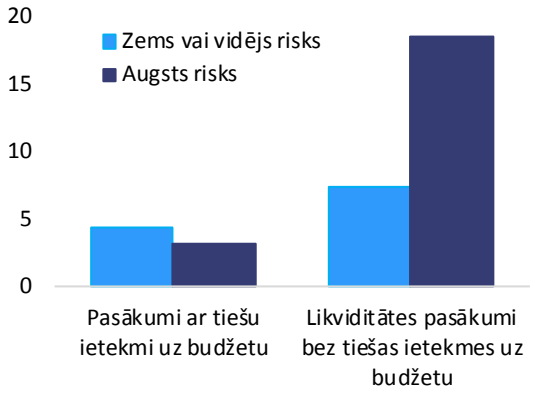
Fiskālie pasākumi, reaģējot uz Covid-19 pandēmiju

Reaģējot uz pandēmiju, dalībvalstis ir veikušas ātrus un apjomīgus fiskālos pasākumus. 2020. gadā ieviestie fiskālie pasākumi lielākoties ir vērsti uz to, lai risinātu sabiedrības veselības situāciju un kompensētu darba ņēmējiem un uzņēmumiem ienākumu zaudējumus, kas radušies ierobežošanas pasākumu un piegādes ķēdes traucējumu dēļ. Tiek lēsts, ka šie pagaidu ārkārtas pasākumi 2020. gadā sasniegs 3,4 % no IKP (2.6. grafiks). Saskaņā ar aplēsēm citi vispārēja rakstura pasākumi, kas atbalsta atveseļošanu (pagaidu vai pastāvīgi), piemēram, papildu publiskie darbi vai netiešo nodokļu samazinājumi, 2020. gadā sasniegs 0,8 % no IKP. Saskaņā ar pašreizējo prognozi 2021. gadā pagaidu ārkārtas pasākumi sasniegtu 0,9 % no IKP un citi atbalsta pasākumi — 1,5 % no IKP[7]. Dažas dalībvalstis pēc plānu iesniegšanas veica papildu pasākumus, un, iespējams, būs jāpagarina vairāk ārkārtas pasākumu, reaģējot uz pandēmijas otro vilni.

Piezīme. Ārkārtas pasākumi lielākoties ir vērsti uz to, lai risinātu sabiedrības veselības situāciju un kompensētu darba ņēmējiem un uzņēmumiem ienākumu zaudējumus, kas radušies ierobežošanas pasākumu un piegādes ķēdes traucējumu dēļ. Tie ir lielākoties īslaicīgi. Atveseļošanas pasākumu mērķis ir plašāks atbalsts saimnieciskajai darbībai.
Avoti: 2021. gada budžeta plāna projekti un Eiropas Komisijas 2020. gada rudens prognoze.

2.7. grafiks. **Eurozona — fiskālais atbalsts un pirmskrīzes vidēja termiņa fiskālās stabilitātes risks, 2020. gads (% no IKP)**

Piezīme. Grafikā parādīts (vienkāršs) vidējais diskrecionārais fiskālais atbalsts 2020. gadā. Dalībvalstis ir sagrupētas pēc to vidēja termiņa stabilitātes riskiem pirms pandēmijas, un augsta riska kopā ir Beļģija, Spānija, Francija, Itālija un Portugāle. Parāda atmaksājamības analīze, kas attiecībā uz Grieķiju tika veikta 2019. gada parāda atmaksājamības pārskatā (*Debt Sustainability Monitor*), atšķirās no kopējās pieejas Grieķijas parāda struktūras specifikas — jo īpaši lielā oficiālo sektora aizdevumu īpatsvara — dēļ, kam nav sniegta riska klasifikācija.
Avoti: 2021. gada budžeta plāna projekti, Eiropas Komisijas 2020. gada rudens prognoze un Eiropas Komisijas 2019. gada *Debt Sustainability Monitor*.

Ārkārtas pasākumi ir būtiski, lai atbalstītu veselības nozari un saglabātu mājsaimniecību un uzņēmumu darbību, un tiem ir papildu pozitīva ietekme uz ekonomiku. Lai gan tie ir noderīgi šīs krīzes sākotnējā posmā, tie, visticamāk, nebūs tik lietderīgi, lai atbalstītu atveseļošanos, kad ar veselību saistītā ārkārtas situācija pakāpeniski stabilizēsies. Ņemot vērā šo pasākumu būtību, pagaidu ārkārtas pasākumu īstermiņa ietekme, visticamāk, saimnieciskās darbības ierobežojumu kontekstā būs mazāka nekā parasti, ko apliecina privātā sektora tieksmes taupīt (nevis patērēt) straujais pieaugums 2020. gadā. Tāpēc, uzlabojoties pandēmijas situācijai, ārkārtas pasākumi, iespējams, būs jāpielāgo un

[7] Ārkārtas pasākumu nošķiršanas iemesls ir tāds, ka to ieviešanas piemērotība būtu jāvērtē nevis saistībā ar ekonomikas stāvokli, bet gan sabiedrības veselības stāvokli un ierobežojumiem, kas tam vajadzīgi. Šie ārkārtas pasākumi ir (gandrīz tikai) pagaidu pasākumi, kuru termiņš beidzas 2022. gadā vai agrāk. Citi ar Covid-19 krīzi saistīti pagaidu vai pastāvīgi pasākumi tiek uzskatīti par tādiem, kas atbalsta turpmāko atveseļošanos (t. i., citi atbalsta pasākumi).

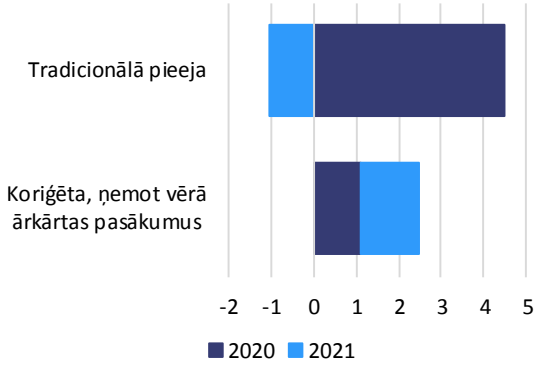
jāapvieno ar pasākumiem, kas uzlabo mūsu ekonomikas pamatus, atbalsta zaļo un digitālo pārkārtošanos un pozitīvi ietekmē pieprasījumu. Tikmēr, ņemot vērā neseno pandēmijas atjaunošanos Eiropā, var izrādīties, ka arī turpmāk būs nepieciešami ārkārtas pasākumi, lai nodrošinātu ekonomikas izdzīvošanu.

Dalībvalstis ar spēcīgāku fiskālo stāvokli ir sniegušas tiešāku budžeta atbalstu, bet dalībvalstis ar vājāku fiskālo stāvokli tiecās vairāk paļauties uz likviditātes atbalstu (2.7. grafiks). Kopumā valstis ar salīdzinoši spēcīgāku fiskālo stāvokli sniedza lielāku fiskālo atbalstu ar tiešu ietekmi uz budžetu (1 % no IKP). Turpretī valstis ar vājāku fiskālo stāvokli, šķiet, ir vairāk paļāvušās uz likviditātes atbalstu bez tiešas ietekmes uz budžetu. Virzoties uz priekšu, ES līmeņa atbalsta iniciatīvām, piemēram, Atveseļošanas un noturības mehānismam, būtu jānodrošina papildu fiskālā telpa, lai atbalstītu atveseļošanos un dalībvalstu izturētspēju.

Eurozonas fiskālās nostājas novērtējums

Tradicionālu rādītāju mehāniska interpretācija, lai novērtētu fiskālo nostāju, pašreizējos apstākļos nav piemērota. Apjomīgu pagaidu ārkārtas pasākumu ieviešana un to vēlāka atcelšana kropļo situāciju, jo attiecīgās publisko izdevumu līmeņa izmaiņas no viena gada uz nākamo ietekmē rādītājus, ko izmanto fiskālās nostājas novērtēšanai[8]. Izslēdzot pagaidu ārkārtas pasākumus no fiskālās nostājas rādītāju aprēķina, tiek iegūts reprezentatīvāks novērtējums par pamatā esošo fiskālo atbalstu saimnieciskajai darbībai.

2.8. grafiks. **Eurozona — fiskālā nostāja, 2020.–2021. gads (% no IKP)**

Piezīme. Grafikā parādīts diskrecionārais fiskālais impulss, kura pamatā ir izdevumu kritērija metodika, ar ko mēra izdevumu pieaugumu (atskaitot diskrecionāros pasākumus), kas pārsniedz potenciālo izaugsmi. Šajā grafikā pozitīvi skaitļi liecina par ekspansīvu nostāju.
Avots: Eiropas Komisijas 2020. gada rudens prognoze.

Fiskālā nostāja 2021. gadā šķiet labvēlīga, ja tiek ņemta vērā korekcija saistībā ar pagaidu ārkārtas pasākumu plānoto mazināšanu. Budžeta plāna projektos tiek pieņemts, ka liela daļa pagaidu ārkārtas pasākumu beigsies 2021. gadā. Tradicionālie rādītāji (tostarp ārkārtas pasākumi) norāda uz atbalstošu fiskālo nostāju +4,5 % apmērā no IKP 2020. gadā, bet 2021. gadā — uz samazinājumu –1,0 % apmērā no IKP (saskaņā ar Komisijas 2020. gada rudens prognozi; 2.8. grafiks). Turpretī, neskaitot pagaidu ārkārtas pasākumus, kas tieši saistīti ar pandēmiju, fiskālā nostāja abos gados ir labvēlīga +1,1 % apmērā no IKP 2020. gadā un +1,4 % apmērā 2021. gadā. Lai gan tiek prognozēts, ka atveseļošanās būs nepilnīga, fiskālie pasākumi, kas jau ir ieviesti, palīdzēs atbalstīt saimniecisko darbību 2020. un 2021. gadā.

Finansējums no Atveseļošanas un noturības mehānisma nodrošinās papildu fiskālo stimulu. Izdevumi, ko finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām, sniedz *papildu fiskālo stimulu* eurozonas līmenī, neraugoties uz to, ka tie ir neitrāli attiecībā uz

[8] Ar Covid-19 saistītus ārkārtas pasākumus neuzskata par vienreizējiem pasākumiem, lai gan lielākā daļa no tiem ir ieviesti īslaicīgi, lai papildinātu automātiskos stabilizatorus.

dalībvalstu budžeta bilancēm[9]. Patlaban Komisijas 2020. gada rudens prognozē ir pieņemts, ka Atveseļošanas un noturības mehānisma finansētie izdevumi nedaudz ietekmēs eurozonas fiskālo nostāju 2021. gadā (0,15 % no IKP). Tomēr tas ir tāpēc, ka 2021. gada budžeta plāna projektos trūkst pietiekami sīkas informācijas par šiem pasākumiem. Tikai sešas dalībvalstis savos budžeta plāna projektos ziņoja par izdevumu plāniem, kas finansēti no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām: Grieķija, Francija, Itālija, Lietuva, Portugāle un Slovēnija.

Ņemot vērā pandēmijas otro vilni, 2021. gadā paredzēto ārkārtas pasākumu atcelšanas grafiks un apmērs tagad šķiet neskaidrs. Šis atcelšanas grafiks bija balstīts uz pieņēmumu par pāreju no krīzes "ārkārtas" posma uz "atveseļošanas" posmu, t. i., no pandēmijas radītā veselības un ekonomiskā kaitējuma ierobežošanas uz posmu, kas vērsts uz noturīgas atveseļošanās panākšanu. Tomēr nesenā pandēmijas atjaunošanās Eiropā var izraisīt "ārkārtas" reakcijas pasākumu pagarinājumu, lai nodrošinātu ekonomikai iespēju izdzīvot. Šis atbalsts, visticamāk, mainīs budžeta plānus, kas jau ir atspoguļoti Komisijas prognozē. Tomēr jaunajiem "ārkārtas" pasākumiem ne vienmēr vajadzētu imitēt pirmā epidēmijas viļņa laikā veiktos pasākumus, bet gan atspoguļot gūto pieredzi un tikt apvienotiem ar pasākumiem, kas uzlabo ekonomikas pamatus. Uzdevums būs ārkārtas situācijā turpināt atbalstīt ekonomiku, vienlaikus radot apstākļus, lai atgrieztos pie noturīgas un ilgtspējīgas izaugsmes, kas ir saskaņā ar ES ekonomikas zaļo un digitālo pārkārtošanos.

Lielo izlaides zaudējumu un augsto lejupslīdes risku kombinācijas dēļ ir jāturpina sniegt mērķtiecīgu un īslaicīgu fiskālās politikas atbalstu. Pirmkārt, dalībvalstīm būtu jāizvairās no fiskālā atbalsta pēkšņas atcelšanas. Otrkārt, fiskālā atbalsta pasākumi pandēmijas pašreizējā posmā varētu atšķirties no parastā kopējā pieprasījuma atbalsta normālas recesijas laikā. Tā kā pandēmija turpinās un valda nenoteiktība, stimulējošiem pasākumiem vajadzētu būt ļoti mērķtiecīgiem, jo pastāv risks, ka plaši pasākumi būs neefektīvi. Treškārt, pandēmijas atjaunošanās nedrīkstētu izraisīt ārkārtas situācijām paredzētu fiskālās politikas pasākumu sistemātisku pagarināšanu pēc tam, kad pamatā esošā veselības situācija ir uzlabojusies. Prioritātes un atbilstīgi pasākumi "ārkārtas" un "atveseļošanās" režīmos ir atšķirīgi, un dalībvalstīm ir jāturpina rīkoties ātri un laikus jāprot apvienot dažādu veidu atbalstu.

Dalībvalstu fiskālās politikas pasākumiem arī turpmāk būtu jāsniedz fiskāls atbalsts, vienlaikus saglabājot fiskālo stabilitāti vidējā termiņā. Pandēmijas ekonomiskā ietekme ir bijusi izteiktāka daudzās dalībvalstīs ar lielu parādu, un tas vēl vairāk apgrūtina optimālu fiskālās politikas risinājumu atrašanu. Pašlaik dalībvalstis izmanto labvēlīgas finansēšanas izmaksas, pateicoties ievērojamam atbalstam no Eiropas Centrālās bankas monetārās politikas pasākumiem un daudz lielākai finanšu tirgu uzticībai pēc apjomīgu instrumentu ieviešanas ES līmenī. Tomēr, lai saskaņotu vajadzību pēc ekonomiska atbalsta ar piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli un vidēja termiņa fiskālo stabilitāti, atbalsta pasākumiem vajadzētu būt pagaidu pasākumiem, nevis tādiem, kas ietekmē fiskālo politiku arī pēckrīzes periodā. Kad to pieļaus ekonomiskie apstākļi, valdībai būtu jāatsāk tāda fiskālā politika, kuras mērķis ir panākt piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli, vienlaikus veicinot investīcijas. Ticamas vidēja termiņa fiskālās stratēģijas ir svarīgas, lai atbalstītu fiskālo stabilitāti, jo īpaši dalībvalstīs ar lielām parādsaistībām.

[9] *Eurostat* pēc apspriešanās ar valstu statistikas birojiem ir sniedzis provizorisku, labvēlīgu novērtējumu par Atveseļošanas un noturības mehānisma dotāciju budžeta neitralitāti.

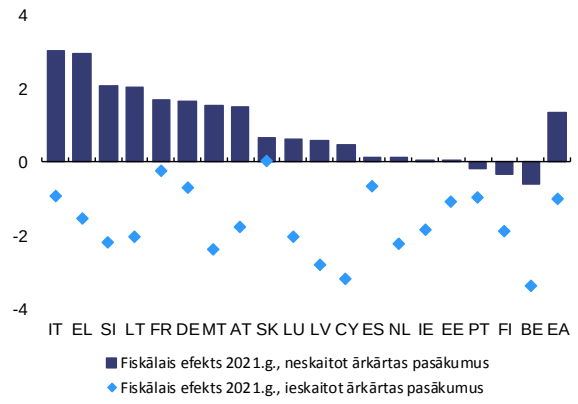
III. Pārskats par budžeta plāna projektiem

Gandrīz visas eurozonas dalībvalstis iesniedza savus budžeta plāna projektus līdz 15. oktobrim. Tas bija saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 473/2013 6. pantu. Divi izņēmumi bija Itālija un Kipra. Itālija savu plānu iesniedza 19. oktobrī, bet Kipra savu plānu — 23. oktobrī. Saskaņā ar "divpakas" rīcības kodeksa noteikumiem Beļģija un Lietuva iesniedza budžeta plāna projektus, kas izstrādāti saskaņā ar nemainīgas politikas scenāriju. Beļģija 15. oktobrī iesniedza nemainīgas politikas plānu, jo nesen tika izveidota jauna federālā valdība, un pēc tam 30. oktobrī iesniedza atjauninātu plānu. Komisijas atzinuma pamatā ir atjauninātā plāna novērtējums. Lietuva iesniedza nemainīgas politikas budžeta plāna projektu, jo oktobrī notika valsts parlamenta vēlēšanas. Tiklīdz jaunā valdība būs uzsākusi savu darbību, un parasti vismaz vienu mēnesi pirms valsts parlamentā paredzēts pieņemt budžeta likumprojektu, Lietuvas iestādes tiek aicinātas Komisijai un Eurogrupai iesniegt atjauninātu budžeta plāna projektu.

Fiskālie pasākumi, reaģējot uz Covid-19 pandēmiju 2020.–2021. gadā visās dalībvalstīs

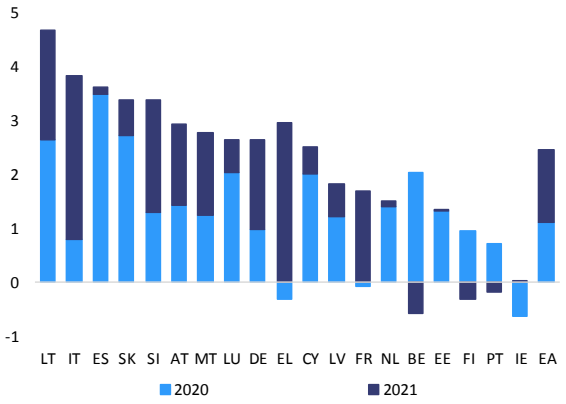
Fiskālā nostāja šķiet labvēlīga visās eurozonas dalībvalstīs 2020.–2021. gadā pēc tam, kad aprēķini ir koriģēti attiecībā uz pagaidu ārkārtas pasākumu pakāpenisku atcelšanu (3.1. grafiks). Kā iztirzāts II iedaļā, plānotā ārkārtas izdevumu atcelšana būtiski ietekmē fiskālās nostājas tradicionālos rādītājus. Izņemot pagaidu ārkārtas pasākumus, pamatā esošie fiskālie pasākumi (ko mēra ar izdevumu kritēriju) veido ekspansīvu nostāju 2021. gadā (aptuveni 1,5 % no IKP). Dažās dalībvalstīs šis atbalsts ir apjomīgs, proti, 2 % no IKP vai vairāk. Šis atbalsts papildina ievērojamus ekspansīvus pasākumus aptuveni 1 % apmērā no IKP, kas jau tika īstenoti 2020. gadā (3.2. grafiks), un to sniedz lielākajā daļā dalībvalstu (3.3. grafiks). Ja fiskālā nostāja tiek koriģēta, lai ņemtu vērā ārkārtas pasākumu plānoto atcelšanu, paredzams, ka 2021. gadā divās dalībvalstīs tā nedaudz samazināsies. Atveseļošanas un noturības mehānisma finansējums nodrošinās papildu fiskālo stimulu.

3.1. grafiks. **Fiskālā nostāja, 2021. gads (% no IKP)**

Piezīme. Fiskālo nostāju aprēķina kā diskrecionāru fiskālo politiku, kam pamatā ir izdevumu kritērija metodika. Pozitīvi skaitļi liecina par atbalstošu nostāju.
Avots: Eiropas Komisijas 2020. gada rudens prognoze.

3.2. grafiks. **Fiskālā nostāja, neskaitot ārkārtas pasākumus, 2020.–2021. gads (% no IKP)**

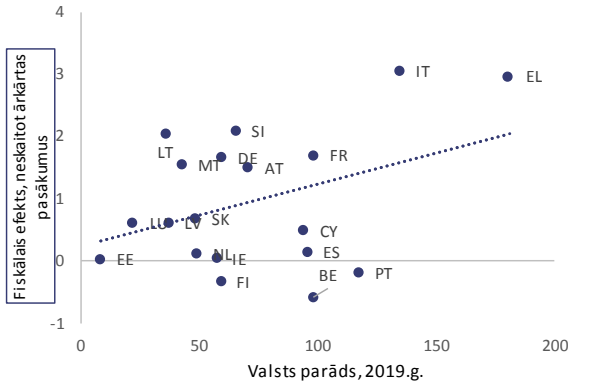

Piezīme. Fiskālo nostāju aprēķina kā diskrecionāru fiskālo politiku, izslēdzot ārkārtas pasākumus. Pozitīvi skaitļi liecina par atbalstošu nostāju.
Avots: Eiropas Komisijas 2020. gada rudens prognoze.

Lai gan lielākā daļa pasākumu ir paredzēti, lai atbalstītu ekonomikas atveseļošanos, pagaidu ārkārtas pasākumi veido vidēji vairāk nekā vienu trešo daļu no visiem pasākumiem 2021. gadā ar augstu izkliedētību starp valstīm (3.4. grafiks). Tas atspoguļo joprojām lielo nenoteiktību saistībā ar pandēmijas attīstību. Piecas dalībvalstis ir paredzējušas budžetu ārkārtas izdevumiem 1 % apmērā no IKP vai vairāk, lai gan dažas valstis savos 2021. gada budžetos neparedz ietekmi, ko rada pagaidu ārkārtas reaģēšanas pasākumi. Vairākas valstis plāno 2021. gadā novirzīt fiskālo atbalstu no ārkārtas situācijām uz atbalstu ekonomikas atveseļošanai. Tomēr, ņemot vērā neseno pandēmijas atkārtošanos Eiropā, 2021. gadā plānotā ārkārtas pasākumu atcelšana ir pakļauta lielākai nenoteiktībai, jo tiek sagaidīts, ka dalībvalstis sniegs papildu ārkārtas atbalstu, lai nodrošinātu ekonomikai iespēju izdzīvot.

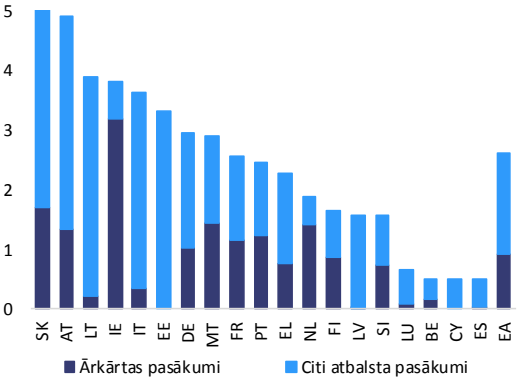
Dalībvalstis plāno 2021. gadā apvienot lielākoties pagaidu pasākumus un dažus pastāvīgus pasākumus, lai atbalstītu saimniecisko darbību ievērojamas nenoteiktības apstākļos (3.5. grafiks). Paredzams, ka pasākumi sasniegs vidēji 2,6 % no IKP, un dažas valstis plāno stimulus 3 % apmērā no IKP vai vairāk. Vidēji pagaidu pasākumi veido aptuveni divas trešdaļas no visiem pasākumiem 2021. gadā. Tomēr dažas valstis ir arī ieviesušas pastāvīgus pasākumus, atsevišķos gadījumos pārsniedzot 1 % no IKP, kas ietekmē turpmākās fiskālās trajektorijas. Tas varētu radīt bažas, jo nenoteiktība saistībā ar pandēmijas otro vilni joprojām ir liela un var būt vajadzīgi papildu ārkārtas pasākumi. Nepieciešamo pagaidu ārkārtas pasākumu apvienošana ar pastāvīgiem pasākumiem nedrīkstētu apdraudēt vidēja termiņa fiskālo stabilitāti (3.6. grafiks).

3.3. grafiks. **Fiskālā nostāja, neskaitot ārkārtas pasākumus 2021. gadā un valsts parādu 2019. gadā (% no IKP)**

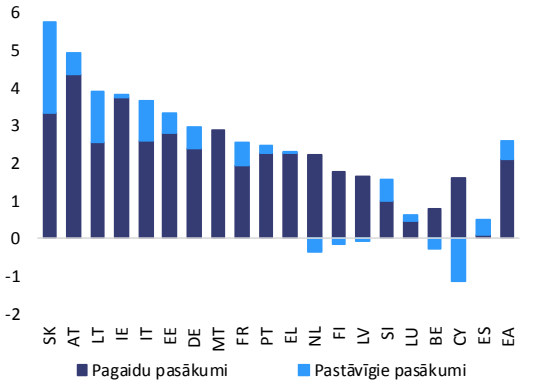
Piezīme. Fiskālo nostāju aprēķina kā diskrecionāru fiskālo politiku, izslēdzot ārkārtas pasākumus. Pozitīvi skaitļi liecina par atbalstošu nostāju.
Avots: Eiropas Komisijas 2020. gada rudens prognoze.

3.4. grafiks. **Ārkārtas un citi atbalsta pasākumi, 2021. gads (% no IKP)**

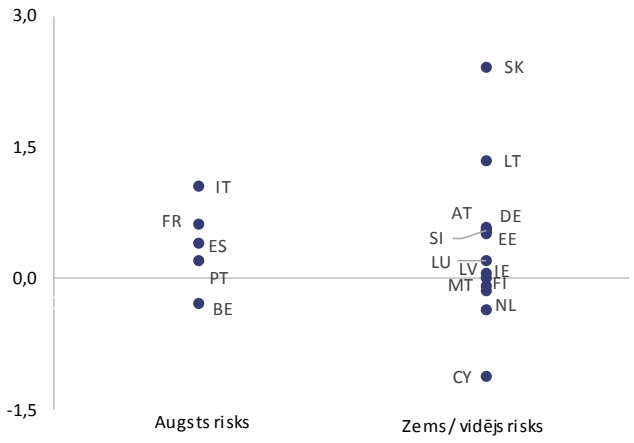
Piezīme. Grafikā parādīta kopš 2020. gada pieņemto diskrecionāro pasākumu fiskālā ietekme 2021. gadā. Ārkārtas pasākumi lielākoties ir vērsti uz to, lai risinātu sabiedrības veselības situāciju un kompensētu darba ņēmējiem un uzņēmumiem ienākumu zaudējumus, kas radušies ierobežošanas pasākumu un piegādes ķēdes traucējumu dēļ; tie ir lielākoties īslaicīgi. Citu atbalsta pasākumu mērķis ir vispārīgāk atbalstīt saimniecisko darbību, un tie var būt vai nu pagaidu, vai pastāvīgi.
Avots: Eiropas Komisijas 2020. gada rudens prognoze.

3.5. grafiks. **Pagaidu un pastāvīgie pasākumi, 2021. gads (% no IKP)**

Piezīme. Grafikā parādīta kopš 2020. gada pieņemto diskrecionāro pasākumu fiskālā ietekme 2021. gadā. Pagaidu pasākumu termiņš beigsies 2022. gadā vai agrāk.
Avots: Eiropas Komisijas 2020. gada rudens prognoze.

3.6. grafiks. **Pastāvīgie pasākumi un pirmskrīzes vidēja termiņa fiskālās stabilitātes riski, 2021. gads (% no IKP)**

Piezīme. Grafikā parādīta kopš 2020. gada pieņemto pastāvīgo pasākumu fiskālā ietekme 2021. gadā. Dalībvalstis ir sagrupētas pēc to vidēja termiņa stabilitātes riskiem pirms pandēmijas. Parāda atmaksājamības analīze, kas attiecībā uz Grieķiju tika veikta 2019. gada parāda atmaksājamības pārskatā (*Debt Sustainability Monitor*), zināmā mērā atšķīrās no kopējās pieejas Grieķijas parāda struktūras specifikas — jo īpaši lielā oficiālo sektora aizdevumu īpatsvara — dēļ, kam nav sniegta riska klasifikācija.
Avots: Eiropas Komisijas 2020. gada rudens prognoze un 2019. gada *Debt Sustainability Monitor*.

Komisijas kvalitatīvs novērtējums par 2021. gada budžeta plāna projektiem

Komisijas atzinumos par 2021. gada budžeta plāna projektiem ir ņemta vērā Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējās izņēmuma klauzulas iedarbināšana. Komisija 2020. gada 20. martā pieņēma paziņojumu par Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējās izņēmuma klauzulas iedarbināšanu[10]. Paziņojumā Komisija pauda viedokli, ka, ņemot vērā paredzamo nopietno ekonomikas lejupslīdi Covid-19 uzliesmojuma dēļ, ir izpildīti nosacījumi vispārējās izņēmuma klauzulas iedarbināšanai. Dalībvalstu finanšu ministri 2020. gada 23. martā piekrita Komisijas novērtējumam. Kā norādīts 2021. gada ilgtspējīgas izaugsmes stratēģijā[11] un kā paziņots Komisijas 2020. gada 19. septembra vēstulē ES finanšu ministriem[12], dalībvalstīm 2021. gadā būtu jāturpina sniegt mērķtiecīgu un īslaicīgu fiskālo atbalstu saistībā ar vispārējās izņēmuma klauzulas iedarbināšanu, vienlaikus saglabājot fiskālo stabilitāti vidējā termiņā.

Pavasarī Komisija pieņēma ziņojumus saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 3. punktu par visām dalībvalstīm, izņemot Rumāniju, uz kuru jau attiecās Stabilitātes un izaugsmes pakta korektīvā daļa. Ņemot vērā ārkārtējo

[10] Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Centrālajai bankai, Eiropas Investīciju bankai un Eurogrupai "Koordinēta ekonomikas reakcija uz Covid-19 uzliesmojumu", 13.3.2020., COM(2020) 112 final.

[11] Komisijas paziņojums "2021. gada ilgtspējīgas izaugsmes stratēģija", Brisele, 17.9.2020., COM(2020) 575 final.

[12] https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/stability-and-growth-pact/annual-draft-budgetary-plans-dbps-euro-area-countries/draft-budgetary-plans-2021_en

nenoteiktību, ko radīja Covid-19 uzliesmojums, un tā ārkārtējo makroekonomisko un fiskālo ietekmi, tai skaitā attiecībā uz fiskālās politikas ticamas trajektorijas izstrādi, kam 2021. gadā būs jāpaliek labvēlīgai, Komisija uzskatīja, ka lēmums par to, vai dalībvalstīm piemērot pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru, nebūtu jāpieņem. Tas joprojām paliek spēkā.

Fiskālā politika 2020. un 2021. gadā ir vērsta uz pandēmijas apkarošanu. Pēc vispārējās izņēmuma klauzulas iedarbināšanas Padome 2020. gada 20. jūlijā ieteica dalībvalstīm veikt visus vajadzīgos pasākumus, lai efektīvi vērstos pret pandēmiju, uzturētu ekonomiku un atbalstītu no sekojošo atveseļošanos. Kad to pieļaus ekonomiskie apstākļi, dalībvalstīm būtu jāīsteno fiskālā politika, kuras mērķis ir panākt piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli un nodrošināt parāda atmaksājamību, vienlaikus veicinot investīcijas.

Atzinumos par 2021. gada budžeta plāna projektiem galvenā uzmanība pievērsta 2021. gada budžeta pasākumu novērtējumam. Atzinumos novērtēts, vai plānotie atbalstošie pasākumi atbilst Padomes 2020. gada 20. jūlija ieteikumiem un norādījumiem, kas sniegti Komisijas 19. septembra vēstulē. Jo īpaši tiek novērtēts, vai pasākumi ir īslaicīgi. Pēdējais aspekts ir svarīgs saistībā ar fiskālās stabilitātes saglabāšanu vidējā termiņā saskaņā ar vispārējo izņēmuma klauzulu.

2021. gada budžeta plāna projektu kvalitatīvo novērtējumu var apkopot šādi:

1. Komisija uzskata, ka budžeta plāna projekti kopumā atbilst fiskālās politikas ieteikumam, ko Padome pieņēma 2020. gada 20. jūlijā. Lielākā daļa budžeta plāna projektos paredzēto pasākumu atbalsta saimniecisko darbību būtiskas nenoteiktības apstākļos.
2. Attiecībā uz Austriju, Beļģiju, Grieķiju, Igauniju, Īriju, Kipru, Latviju, Luksemburgu, Maltu, Nīderlandi, Portugāli, Slovēniju, Somiju, Spāniju un Vāciju pasākumi ir (lielākoties) pagaidu. Daži pasākumi, kas izklāstīti Francijas, Itālijas, Lietuvas un Slovākijas budžeta plāna projektos, nešķiet pagaidu pasākumi vai tiem nav atbilstīgu kompensācijas pasākumu. Lietuva iesniedza budžeta plāna projektu, kam pamatā ir nemainīgas politikas scenārijs, un tiek aicināta iesniegt atjauninātu budžeta plāna projektu.
3. Attiecībā uz Beļģiju, Franciju, Grieķiju, Itāliju, Portugāli un Spāniju, ņemot vērā to valsts parāda līmeni un lielās ilgtspējas problēmas vidējā termiņā pirms Covid-19 pandēmijas uzliesmojuma, ir būtiski nodrošināt, ka, pieņemot atbalstošus budžeta pasākumus, tiek nodrošināta fiskālā stabilitāte vidējā termiņā.

Visas dalībvalstis tiek aicinātas regulāri pārskatīt atbalsta pasākumu izmantojumu, efektivitāti un piemērotību un būt gatavām vajadzības gadījumā tos pielāgot atbilstoši izmaiņām apstākļos.

I PIELIKUMS. 2021. gada budžeta plāna projektu novērtējums pa valstīm

Komisija uzskata, ka **Austrijas** budžeta plāna projekts kopumā atbilst Padomes 2020. gada 20. jūlijā pieņemtajam ieteikumam. Lielākā daļa Austrijas budžeta plāna projektā paredzēto pasākumu atbalsta saimniecisko darbību ievērojamas nenoteiktības apstākļos. Austrija tiek aicināta regulāri pārskatīt atbalsta pasākumu izmantojumu, efektivitāti un piemērotību un būt gatava vajadzības gadījumā tos pielāgot atbilstoši izmaiņām apstākļos.

Komisija uzskata, ka **Beļģijas** budžeta plāna projekts kopumā atbilst Padomes 2020. gada 20. jūlijā pieņemtajam ieteikumam. Lielākā daļa Beļģijas budžeta plāna projektā paredzēto pasākumu atbalsta saimniecisko darbību ievērojamas nenoteiktības apstākļos. Ņemot vērā Beļģijas valsts parāda līmeni un lielās ilgtspējas problēmas vidējā termiņā pirms Covid-19 pandēmijas uzliesmojuma, ir būtiski nodrošināt, ka Beļģija, pieņemot atbalstošus budžeta pasākumus, saglabā fiskālo stabilitāti vidējā termiņā. Beļģija tiek aicināta regulāri pārskatīt atbalsta pasākumu izmantojumu, efektivitāti un piemērotību un būt gatava vajadzības gadījumā tos pielāgot atbilstoši izmaiņām apstākļos.

Komisija uzskata, ka **Kipras** budžeta plāna projekts kopumā atbilst Padomes 2020. gada 20. jūlijā pieņemtajam ieteikumam. Lielākā daļa Kipras budžeta plāna projektā paredzēto pasākumu atbalsta saimniecisko darbību ievērojamas nenoteiktības apstākļos. Kipra tiek aicināta regulāri pārskatīt atbalsta pasākumu izmantojumu, efektivitāti un piemērotību un būt gatava vajadzības gadījumā tos pielāgot atbilstoši izmaiņām apstākļos.

Komisija uzskata, ka **Igaunijas** budžeta plāna projekts kopumā atbilst Padomes 2020. gada 20. jūlijā pieņemtajam ieteikumam. Lielākā daļa Igaunijas budžeta plāna projektā paredzēto pasākumu atbalsta saimniecisko darbību ievērojamas nenoteiktības apstākļos. Igaunija tiek aicināta regulāri pārskatīt atbalsta pasākumu izmantojumu, efektivitāti un piemērotību un būt gatava vajadzības gadījumā tos pielāgot atbilstoši izmaiņām apstākļos.

Komisija uzskata, ka **Somijas** budžeta plāna projekts kopumā atbilst Padomes 2020. gada 20. jūlijā pieņemtajam ieteikumam. Lielākā daļa Somijas budžeta plāna projektā paredzēto pasākumu atbalsta saimniecisko darbību ievērojamas nenoteiktības apstākļos. Somija tiek aicināta regulāri pārskatīt atbalsta pasākumu izmantojumu, efektivitāti un piemērotību un būt gatava vajadzības gadījumā tos pielāgot atbilstoši izmaiņām apstākļos.

Komisija uzskata, ka **Francijas** budžeta plāna projekts kopumā atbilst Padomes 2020. gada 20. jūlijā pieņemtajam ieteikumam. Lielākā daļa Francijas budžeta plāna projektā paredzēto pasākumu atbalsta saimniecisko darbību ievērojamas nenoteiktības apstākļos. Tomēr daži pasākumi nešķiet pagaidu pasākumi vai tiem nav atbilstīgu kompensācijas pasākumu. Ņemot vērā Francijas valsts parāda līmeni un lielās ilgtspējas problēmas vidējā termiņā pirms Covid-19 pandēmijas uzliesmojuma, ir būtiski nodrošināt, ka Francija, pieņemot atbalstošus budžeta pasākumus, saglabā fiskālo stabilitāti vidējā termiņā. Francija tiek aicināta regulāri pārskatīt atbalsta pasākumu izmantojumu, efektivitāti un piemērotību un būt gatavai vajadzības gadījumā tos pielāgot atbilstoši izmaiņām apstākļos.

Komisija uzskata, ka **Vācijas** budžeta plāna projekts kopumā atbilst Padomes 2020. gada 20. jūlijā pieņemtajam ieteikumam. Lielākā daļa Vācijas budžeta plāna projektā paredzēto pasākumu atbalsta saimniecisko darbību ievērojamas nenoteiktības apstākļos. Vācija tiek aicināta regulāri pārskatīt atbalsta pasākumu izmantojumu, efektivitāti un piemērotību un būt gatava vajadzības gadījumā tos pielāgot atbilstoši izmaiņām apstākļos.

Komisija uzskata, ka **Grieķijas** budžeta plāna projekts kopumā atbilst Padomes 2020. gada 20. jūlijā pieņemtajam ieteikumam. Lielākā daļa Grieķijas budžeta plāna projektā paredzēto

pasākumu atbalsta saimniecisko darbību ievērojamas nenoteiktības apstākļos. Ņemot vērā Grieķijas valsts parāda līmeni pirms Covid-19 pandēmijas uzliesmojuma, ir būtiski nodrošināt, ka Grieķija, pieņemot atbalstošus budžeta pasākumus, saglabā fiskālo stabilitāti vidējā termiņā. Grieķija tiek aicināta regulāri pārskatīt atbalsta pasākumu izmantojumu, efektivitāti un piemērotību un būt gatava vajadzības gadījumā tos pielāgot atbilstoši izmaiņām apstākļos.

Komisija uzskata, ka **Īrijas** budžeta plāna projekts kopumā atbilst Padomes 2020. gada 20. jūlijā pieņemtajam ieteikumam. Lielākā daļa Īrijas budžeta plāna projektā paredzēto pasākumu atbalsta saimniecisko darbību ievērojamas nenoteiktības apstākļos. Īrija tiek aicināta regulāri pārskatīt atbalsta pasākumu izmantojumu, efektivitāti un piemērotību un būt gatava vajadzības gadījumā tos pielāgot atbilstoši izmaiņām apstākļos.

Komisija uzskata, ka **Itālijas** budžeta plāna projekts kopumā atbilst Padomes 2020. gada 20. jūlijā pieņemtajam ieteikumam. Lielākā daļa Itālijas budžeta plāna projektā paredzēto pasākumu atbalsta saimniecisko darbību ievērojamas nenoteiktības apstākļos. Tomēr daži pasākumi nešķiet pagaidu pasākumi vai tiem nav atbilstīgu kompensācijas pasākumu. Ņemot vērā Itālijas valsts parāda līmeni un lielās ilgtspējas problēmas vidējā termiņā pirms Covid-19 pandēmijas uzliesmojuma, ir būtiski nodrošināt, ka Itālija, pieņemot atbalstošus budžeta pasākumus, saglabā fiskālo stabilitāti vidējā termiņā. Itālija tiek aicināta regulāri pārskatīt atbalsta pasākumu izmantojumu, efektivitāti un piemērotību un būt gatava vajadzības gadījumā tos pielāgot atbilstoši izmaiņām apstākļos.

Komisija uzskata, ka **Latvijas** budžeta plāna projekts kopumā atbilst Padomes 2020. gada 20. jūlijā pieņemtajam ieteikumam. Lielākā daļa Latvijas budžeta plāna projektā paredzēto pasākumu atbalsta saimniecisko darbību ievērojamas nenoteiktības apstākļos. Latvija tiek aicināta regulāri pārskatīt atbalsta pasākumu izmantojumu, efektivitāti un piemērotību un būt gatava vajadzības gadījumā tos pielāgot atbilstoši izmaiņām apstākļos.

Komisija uzskata, ka **Luksemburgas** budžeta plāna projekts kopumā atbilst Padomes 2020. gada 20. jūlijā pieņemtajam ieteikumam. Lielākā daļa Luksemburgas budžeta plāna projektā paredzēto pasākumu atbalsta saimniecisko darbību ievērojamas nenoteiktības apstākļos. Luksemburga tiek aicināta regulāri pārskatīt atbalsta pasākumu izmantojumu, efektivitāti un piemērotību un būt gatava vajadzības gadījumā tos pielāgot atbilstoši izmaiņām apstākļos.

Komisija uzskata, ka **Lietuvas** budžeta plāna projekts kopumā atbilst Padomes 2020. gada 20. jūlijā pieņemtajam ieteikumam. Lielākā daļa Lietuvas budžeta plāna projektā paredzēto pasākumu atbalsta saimniecisko darbību ievērojamas nenoteiktības apstākļos. Tomēr daži pasākumi nešķiet pagaidu pasākumi vai tiem nav atbilstīgu kompensācijas pasākumu. Lietuva tiek aicināta regulāri pārskatīt atbalsta pasākumu izmantojumu, efektivitāti un piemērotību un būt gatava vajadzības gadījumā tos pielāgot atbilstoši izmaiņām apstākļos. Tiklīdz jaunā valdība būs uzsākusi savu darbību, un parasti vismaz vienu mēnesi pirms valsts parlamentā paredzēts pieņemt budžeta likumprojektu, iestādes tiek aicinātas Komisijai un Eurogrupai iesniegt atjauninātu budžeta plāna projektu.

Komisija uzskata, ka **Maltas** budžeta plāna projekts kopumā atbilst Padomes 2020. gada 20. jūlijā pieņemtajam ieteikumam. Lielākā daļa Maltas budžeta plāna projektā paredzēto pasākumu atbalsta saimniecisko darbību ievērojamas nenoteiktības apstākļos. Malta tiek aicināta regulāri pārskatīt atbalsta pasākumu izmantojumu, efektivitāti un piemērotību un būt gatava vajadzības gadījumā tos pielāgot atbilstoši izmaiņām apstākļos.

Komisija uzskata, ka **Nīderlandes** budžeta plāna projekts kopumā atbilst Padomes 2020. gada 20. jūlijā pieņemtajam ieteikumam. Lielākā daļa budžeta plāna projektā paredzēto pasākumu atbalsta saimniecisko darbību ievērojamas nenoteiktības apstākļos. Nīderlande tiek aicināta regulāri pārskatīt atbalsta pasākumu izmantojumu, efektivitāti un piemērotību un būt gatava vajadzības gadījumā tos pielāgot atbilstoši izmaiņām apstākļos.

Komisija uzskata, ka **Portugāles** budžeta plāna projekts kopumā atbilst Padomes 2020. gada 20. jūlijā pieņemtajam ieteikumam. Lielākā daļa Portugāles budžeta plāna projektā paredzēto pasākumu atbalsta saimniecisko darbību ievērojamas nenoteiktības apstākļos. Ņemot vērā Portugāles valsts parāda līmeni un lielās ilgtspējas problēmas vidējā termiņā pirms Covid-19 pandēmijas uzliesmojuma, ir būtiski nodrošināt, ka Portugāle, pieņemot atbalstošus budžeta pasākumus, saglabā fiskālo stabilitāti vidējā termiņā. Portugāle tiek aicināta regulāri pārskatīt atbalsta pasākumu izmantojumu, efektivitāti un piemērotību un būt gatava vajadzības gadījumā tos pielāgot atbilstoši izmaiņām apstākļos.

Komisija uzskata, ka **Slovākijas** budžeta plāna projekts kopumā atbilst Padomes 2020. gada 20. jūlijā pieņemtajam ieteikumam. Lielākā daļa Slovākijas budžeta plāna projektā paredzēto pasākumu atbalsta saimniecisko darbību ievērojamas nenoteiktības apstākļos. Tomēr daži pasākumi nešķiet pagaidu pasākumi vai tiem nav atbilstīgu kompensācijas pasākumu. Slovākija tiek aicināta regulāri pārskatīt atbalsta pasākumu izmantojumu, efektivitāti un piemērotību un būt gatava vajadzības gadījumā tos pielāgot atbilstoši izmaiņām apstākļos.

Komisija uzskata, ka **Slovēnijas** budžeta plāna projekts kopumā atbilst Padomes 2020. gada 20. jūlijā pieņemtajam ieteikumam. Lielākā daļa Slovēnijas budžeta plāna projektā paredzēto pasākumu atbalsta saimniecisko darbību ievērojamas nenoteiktības apstākļos. Slovēnija tiek aicināta regulāri pārskatīt atbalsta pasākumu izmantojumu, efektivitāti un piemērotību un būt gatava vajadzības gadījumā tos pielāgot atbilstoši izmaiņām apstākļos.

Komisija uzskata, ka **Spānijas** budžeta plāna projekts kopumā atbilst Padomes 2020. gada 20. jūlijā pieņemtajam ieteikumam. Lielākā daļa Spānijas budžeta plāna projektā paredzēto pasākumu atbalsta saimniecisko darbību ievērojamas nenoteiktības apstākļos. Ņemot vērā Spānijas valsts parāda līmeni un lielās ilgtspējas problēmas vidējā termiņā pirms Covid-19 pandēmijas uzliesmojuma, ir būtiski nodrošināt, ka Spānija, pieņemot atbalstošus budžeta pasākumus, saglabā fiskālo stabilitāti vidējā termiņā. Spānija tiek aicināta regulāri pārskatīt atbalsta pasākumu izmantojumu, efektivitāti un piemērotību un būt gatava vajadzības gadījumā tos pielāgot atbilstoši izmaiņām apstākļos.

II PIELIKUMS. Komisijas 2020. gada rudens prognozes pamatā esošā metodika un pieņēmumi

Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 473/2013 7. panta 4. punktu "metodiku un pieņēmumus Komisijas dienestu jaunākajās ekonomikas prognozēs par katru dalībvalsti, tostarp aplēses par kopējo budžeta pasākumu ietekmi uz ekonomikas izaugsmi, pievieno vispārējā izvērtējuma pielikumā." Komisijas 2020. gada rudens prognozes pamatā esošie pieņēmumi ir skaidroti pašā prognožu dokumentā[13]; šo prognozi neatkarīgā veidā sniedz Komisijas dienesti.

Budžeta dati par laikposmu līdz 2019. gadam balstās uz datiem, kurus dalībvalstis Komisijai paziņoja līdz 2020. gada 1. oktobrim un *Eurostat* apstiprināja 2020. gada 22. oktobrī. *Eurostat* nav veicis nekādus grozījumus datos, kurus dalībvalstis paziņojušas 2020. gada rudens paziņošanas kārtā. Eurostat atsauca savu iepriekšējo atrunu par Dānijas iesniegto datu kvalitāti par 2019. gadu. Minētā atruna atspoguļoja Dānijas statistikas iestāžu 2020. gada martā iesniegto datu pilnīguma trūkumu un lielu statistisko neatbilstību. Kopš tā laika Dānijas statistikas iestādes iesniedza pilnīgu datu kopumu, un neatbilstība ievērojami samazinājās.

Prognožu sagatavošanas nolūkos finanšu stabilitātes veicināšanas pasākumi ir iegrāmatoti saskaņā ar *Eurostat* 2009. gada 15. jūlija lēmumu[14]. Ja vien attiecīgā dalībvalsts nav uzrādījusi citādi, kapitāla iepludināšana, par kuru ir pietiekami sīkas ziņas, prognozēs ir ņemta vērā kā finanšu darījums, t. i., kas palielina parādu, nevis deficītu. Valdības garantijas banku saistībām un noguldījumiem nav iekļautas kā valsts izdevumi, ja vien līdz prognožu izstrādes beigu brīdī nav kļuvis zināms, ka tās ir pieprasītas. Tomēr aizdevumi, ko bankām piešķīrusi valsts vai citas struktūras, kas klasificētas valsts sektorā, parasti palielina valdības parādu.

Attiecībā uz 2021. gadu ir ņemti vērā pieņemtie vai valstu parlamentiem iesniegtie budžeti un visi pārējie pasākumi, par kuriem ir pietiekama informācija. Konkrētāk, rudens prognozē ir atspoguļota visa informācija, kas iekļauta līdz oktobra vidum iesniegtajos budžeta plāna projektos. Attiecībā uz 2022. gadu prognozēm izmantotais nemainīgas politikas pieņēmums nozīmē ieņēmumu un izdevumu tendenču ekstrapolāciju un to pasākumu iekļaušanu, par kuriem ir zināma pietiekama informācija.

Eiropas valstu vispārējās valdības parāda agregāti par 2020.–2022. gada prognožu periodu ir publicēti nekonsolidētā veidā (t. i., bez korekcijām attiecībā uz starpvaldību aizdevumiem). Lai nodrošinātu laikrindu konsekvenci, arī vēsturiskie dati ir publicēti, balstoties uz to pašu pieeju. Vispārējās valdības parāda prognozes 2020.–2022. gadam par katru dalībvalsti ietver prognožu sagatavošanas datumā paredzēto ietekmi, ko rada garantijas Eiropas Finanšu stabilitātes instrumentam, divpusēji aizdevumi citām dalībvalstīm un dalība Eiropas Stabilizācijas mehānisma kapitālā[15].

---

[13] Komisijas 2020. gada rudens ekonomikas prognozes pamatā esošie metodiskie pieņēmumi ir pieejami šeit: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-forecasts/autumn-2020-economic-forecast_en

[14] Pieejams šeit: https://ec.europa.eu/eurostat/documents/1015035/2041337/FT-Eurostat-Decision-9-July-2009-3--final-.pdf/7d456336-f28b-43ae-a6b8-7a69d069695b.

[15] Saskaņā ar *Eurostat* 2011. gada 27. janvāra lēmumu par EFSI ietvaros veikto operāciju statistisko uzskaiti, pieejams šeit: http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/5034386/2-27012011-AP-EN.PDF.

Saskaņā ar Komisijas 2020. gada rudens prognozi budžeta pasākumi, par kuriem ziņots 2021. gada budžeta plāna projektos, ir kopējo budžeta deficītu palielinoši (ietekme aptuveni 1 % no IKP). Paredzams, ka izdevumus palielinoši pasākumi veicinās negatīvo ietekmi. Kopumā tiek prognozēts, ka mehāniskā ietekme uz IKP pieaugumu īstermiņā būs pozitīva.

Ir svarīgi šo aplēsi interpretēt piesardzīgi:

- Regulas (ES) Nr. 473/2013 mērķis ir novērtēt budžeta plāna projektā paredzēto pasākumu ietekmi. Pasākumi, kas veikti un stājušies spēkā pirms budžeta plāna projektu izstrādes, novērtējumā nav iekļauti (lai gan tiem var būt papildu ietekme uz publisko finanšu 2021. gada prognozēm).
- Paziņoto pasākumu ietekmi izsaka, salīdzinot ar nemainīgas politikas pamatscenāriju. Šā pamatscenārija fiskālās politikas ievirze ne vienmēr ir neitrāla. Piemēram, dažu izdevumu posteņu pieauguma tendence varētu būt lielāka vai mazāka par potenciālo pieaugumu, varētu rasties papildu ietekme, ko radītu iepriekš veikti pamatscenārija pasākumi, un 2021. gadā varētu tikt pabeigti agrākie pasākumi.

Dažu dalībvalstu budžeta prognozēs ir iekļauti pasākumi, kurus paredzēts finansēt no *Next Generation EU* / Atveseļošanas un noturības mehānisma. Komisijas 2020. gada rudens prognozē šie pasākumi ir reģistrēti kā deficītu palielinoši pasākumi, lai gan tos, iespējams, finansēs no Atveseļošanas un noturības mehānisma. Rezultātā šo dalībvalstu prognozētais deficīts varētu tikt novērtēts par augstu.

III PIELIKUMS. Parāda atmaksājamības analīze un jutīguma analīze

Šajā pielikumā ir sniegta analīze par valsts parāda attīstības jutīgumu pret iespējamiem makroekonomiskiem satricinājumiem, kā to paredz Regulas (ES) Nr. 473/2013 7. pants. Stohastiskās parāda prognozes tiek izmantotas, lai novērtētu nominālā IKP pieauguma risku, finanšu tirgus attīstības tendenču un fiskālo satricinājumu, kas skar valsts budžeta stāvokli, iespējamo ietekmi uz valsts parāda dinamiku. [16]

Stohastiskās prognozes rada makroekonomisko nenoteiktību saistībā ar "centrālo" parāda prognozes scenāriju 2021.–2025. gadā. Tiek apsvērti divi "centrālie" parāda scenāriji:

- Komisijas 2020. gada rudens prognozes scenārijs, kas ietver pamatprognozi līdz 2022. gadam[17]. Sākot ar 2023. gadu, kopumā tiek pieņemts, ka valstis pakāpeniski pielāgos savu strukturālo primāro bilanci, lai atgrieztos līmenī, kas tika prognozēts 2021. gadam Komisijas 2019. gada (pirmspandēmijas) rudens prognozē.
- 2021. gada budžeta plāna projektu scenārijs, kas ietver pamatprognozi līdz 2021. gadam. Sākot ar 2022. gadu, tiek pieņemts, ka valstis pakāpeniski pielāgos savu strukturālo primāro bilanci, lai atgrieztos līmenī, kas tika prognozēts 2021. gadam (pirmspandēmijas) 2020. gada budžeta plāna projektos[18].

Lai iegūtu iespējamo parāda trajektoriju sadalījumu ("konuss" III.1 grafikā redzamajos vēdekļveida grafikos), centrālajā scenārijā pieņemtajiem makroekonomikas apstākļiem piemēro satricinājumus. Šis konuss raksturo plašu iespējamo makroekonomikas apstākļu spektru — izaugsmes rādītājam, procentu likmēm un primārajai bilancei piemēro līdz pat 2000 dažādu modelētu satricinājumu. Šo satricinājumu apmērs un korelācija atspoguļo vēsturisko svārstīgumu un attiecības starp šiem mainīgajiem lielumiem[19]. Tādējādi vēdekļveida grafiki atspoguļo ar varbūtību aprēķiniem iegūto eurozonas parāda dinamiku, ņemot vērā iespējamo izaugsmes, procentu likmju un primārās bilances satricinājumu īstenošanos tādā apmērā un ar tādu korelācijas pakāpi, kāda novērota pagātnē.

Katrā vēdekļveida grafikā prognozētā parāda trajektorija saskaņā ar centrālo scenāriju tiek attēlota ar pārtrauktu līniju. Simulāciju mediāna ir attēlota ar nepārtrauktu melnu līniju. Konuss aptver 80 % no visām iespējamajām parāda trajektorijām (20 % no vismazāk iespējamiem satricinājumiem nav uzrādīti). Dažādais konusa laukumu iekrāsojums atbilst atšķirīgām iespējamo parāda trajektoriju vispārējā sadalījuma daļām.

Simulācijas liecina, ka 2021. gadā eurozonas parāda attiecība būs no 99 % līdz 106 % no IKP ar 80 % varbūtību saskaņā ar Komisijas scenāriju un no 97 % līdz 104 % no IKP saskaņā ar budžeta plāna projekta scenāriju. Līdz 2025. gadam būtu 50 % varbūtība, ka parāda attiecība pārsniegs aptuveni 104 % no IKP abos scenārijos.

---

[16] Šeit izmantotā stohastisko valsts parāda prognožu izstrādes metodika ir izklāstīta Eiropas Komisijas 2019. gada izdevuma "Debt Sustainability Monitor" A7. pielikumā un šādā publikācijā: *Berti, K.* (2013), "Stochastic public debt projections using the historical variance-covariance matrix approach for EU countries", *European Economy Economic Paper No*. 480.

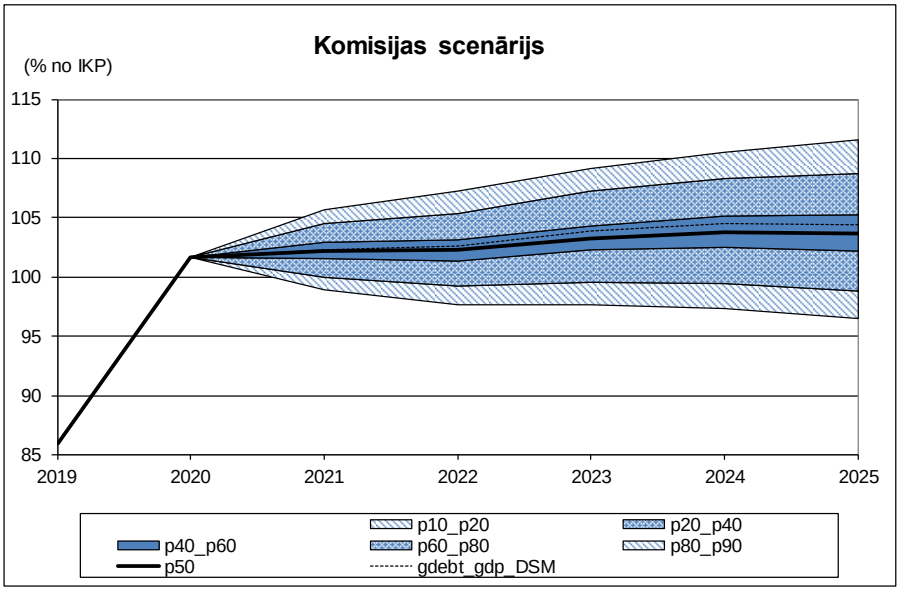
[17] Komisijas 2020. gada rudens prognozē ir iekļauti fiskālās politikas pasākumi (pieņemti un/vai vismaz ticami izziņoti) un informācija kopš 2020. gada 22. oktobra.

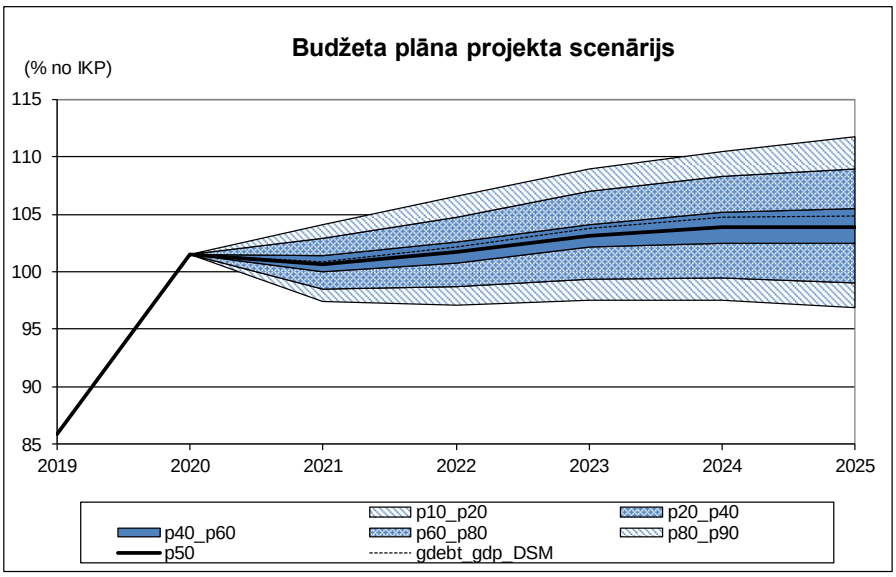
[18] Tas nozīmē, ka budžeta plāna projekta scenārijā tiek pieņemts, ka eurozonas strukturālā primārā bilance saplūst no deficīta 3,2 % apmērā no IKP 2021. gadā līdz 1,1 % no IKP 2025. gadā salīdzinājumā ar 2,9 % deficītu 2021. gadā pret 1,0 % deficītu Komisijas scenārijā.

[19] Pieņem, ka satricinājumi atbilst daudzdimensiju normālajam sadalījumam.

Ar šīm prognozēm ir saistīti papildu riski. Tā kā satricinājumu apmērs un korelācija atspoguļo mainīgo lielumu vēsturiski novēroto uzvedību, šī metodika neatspoguļo faktisko nenoteiktību, jo īpaši saistībā ar izlaides starpības novērtējumu. Izlaides starpības parasti tiek samazinātas virzībā uz mazāku potenciālo izlaides apjomu nekā sākotnēji aplēsts. Šī nenoteiktība norāda uz papildu riskiem attiecībā uz nākotnes parāda trajektorijām, kas šajā analīzē nav atspoguļoti. Cits nenoteiktības avots ir saistīts ar iespējamo saistību izpildi, jo vēdekļveida grafikos ir ietverti tikai tie riski, kas ir pagātnē īstenojušies primārās bilances pasliktināšanās dēļ.

III.1 grafiks. Vēdekļveida grafiki, kas atspoguļo stohastiskās valsts parāda prognozes, pamatojoties uz Komisijas prognožu scenāriju un budžeta plāna projektu prognožu scenāriju

IV PIELIKUMS. Tabulas

IV.1. tabula. Reālā IKP pieaugums (%) saskaņā ar stabilitātes programmām (SP), budžeta plāna projektiem (BPP) un Komisijas 2020. gada rudens prognozi (KOM)

	2020			2021		
Valsts	SP	BPP	KOM	SP	BPP	KOM
BE	-8,0	-7,4	-8,4	8,6	6,5	4,1
DE	-6	-5,8	-5,6		4,4	3,5
EE	-8,0	-5,5	-4,6	8,0	4,5	3,4
IE	-10,5	-2,4	-2,3	6,0	1,7	2,9
EL	-4,7	-8,2	-9,0	5,1	7,5	5,0
ES	-9,2	-11,2	-12,4	6,8	9,8	5,4
FR	-8,0	-10,0	-9,4		8,0	5,8
IT	-8,0	-9,0	-9,9	4,7	6,0	4,1
CY	-7,0	-5,5	-6,2	6,0	4,5	3,7
LV	-7,0	-7,0	-5,6	1,0	5,1	4,9
LT	-7,3	-1,5	-2,2	6,6	3,3	3,0
LU	-6,0	-6,0	-4,5	7,0	7,0	3,9
MT	-5,4	-7,4	-7,3	3,9	5,0	3,0
NL	1,4	-5,0	-5,3	1,6	3,5	2,2
AT	-5,2	-6,8	-7,1	3,5	4,4	4,1
PT		-8,5	-9,3		5,4	5,4
SI	-8,1	-6,7	-7,1	3,5	5,1	5,1
SK	-7,2	-6,7	-7,5	6,8	5,5	4,7
FI	-5,5	-4,5	-4,3	1,3	2,6	2,9
EA	-6,7	-7,6	-7,8	5,7	5,9	4,2

IV.2. tabula. Nominālās bilances mērķi (% no IKP) saskaņā ar stabilitātes programmām (SP), budžeta plāna projektiem (BPP) un Komisijas 2020. gada rudens prognozi (KOM)

	2020			2021		
Valsts	SP	BPP	KOM	SP	BPP	KOM
BE	-7,5	-10,3	-11,2		-6,0	-7,1
DE	-7 1/4	-6 ¼	-6,0		-4 ¼	-4,0
EE	-10,1	-6,6	-5,9	-3,8	-6,7	-5,9
IE	-7,4	-6,2	-6,8	-4,1	-5,7	-5,8
EL	-4,7	-8,6	-6,9	-0,2	-3,9	-6,3
ES	-10,3	-11,3	-12,2		-7,7	-9,6
FR	-9,0	-10,2	-10,5		-6,7	-8,3
IT	-7,1	-10,5	-10,8	-4,2	-7,0	-7,8
CY	-4,3	-4,5	-6,1	-0,4	-0,7	-2,3
LV	-9,4	-7,6	-7,4	-5,0	-3,9	-3,5
LT	-11,4	-8,8	-8,4	-3,9	-5,0	-6,0
LU	-8,5	-7,4	-5,1	-3,0	-2,7	-1,3
MT	-7,5	-9,4	-9,4	-3,6	-5,9	-6,3
NL	1,1	-7,2	-7,2	0,1	-5,5	-5,7
AT	-8,0	-9,5	-9,6	-1,9	-6,3	-6,4
PT		-7,3	-7,3		-4,3	-4,5
SI	-8,1	-8,6	-8,7		-6,6	-6,4
SK	-8,4	-9,7	-9,6	-4,9	-7,4	-7,9
FI	-7,2	-7,7	-7,6	-4,0	-5,0	-4,8
EA	-7,3	-8,6	-8,8	-3,5	-5,9	-6,4

IV.3. tabula. Parāda attiecība pret IKP (% no IKP) saskaņā ar stabilitātes programmām (SP), budžeta plāna projektiem (BPP) un Komisijas 2020. gada rudens prognozi (KOM)

	2020			2021		
Valsts	SP	BPP	KOM	SP	BPP	KOM
BE	115,0	116,8	117,7		113,6	117,8
DE		71	71,2		70 1/4	70,1
EE	21,9	18,2	17,2	23,4	23,6	22,5
IE	69,1	62,6	63,1	68,4	66,6	66,0
EL	188,8	197,4	207,1	176,8	184,7	200,7
ES	115,5	118,8	120,3		117,4	122,0
FR	115,2	117,5	115,9		116,2	117,8
IT	151,8	158,0	159,6	147,5	155,6	159,5
CY	116,8	114,8	112,6	103,2	111,0	108,2
LV	51,7	47,3	47,5	52,2	46,0	45,9
LT	50,6	47,7	47,2	52,7	50,2	50,7
LU	28,7	27,4	25,4	29,6	29,4	27,3
MT	54,5	55,0	55,2	55,5	58,6	60,0
NL	46,3	59,1	60,0	45,2	61,1	63,5
AT	81,4	84,0	84,2	79,3	84,8	85,2
PT		134,8	135,1		130,9	130,3
SI	82,4	82,4	82,2		80,9	80,2
SK	61,3	62,2	63,4	62,0	65,0	65,7
FI	69,1	70,2	69,8	71,5	72,8	71,8
EA	100,2	101,5	101,7	97,4	100,9	102,3